Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

…майн 1921 оной …риин 21-нэ гарана | № 128 (16351) | 1983 оной июниин 2, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

…РЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

…публикымнай Министрнүүдэй Соведэй Президиумэй … hаяхан болоhон … бэлшээриин үедэ мал продукци … ба үйлэдбэрилгые … тэрэнэй шанарые … тухай» асуудал хэлсэгдээ. Энэ асуудалаар … У. Дархановай хэлэhэн … 1982—1983 онуудай … үбэлжэлгын үедэ … колхоз, совхоз… Министрнүүдэй … Президиум тэмдэглэ-

лэhэн байна. Энэнь гүрэндэ мяха, hү, үндэгэ худалдаха нэгэдэхи кварталайнгаа түсэб дүүргэхэ хэрэгтэнь hайнаар нүлөөлөө.

Зарим районуудай ниитын малай үбэлжэлгые эмхигүй hулаар үнгэргэhэнэйнгөө болоно үзэгдэhэн дутуу дундые Министрнүүдэй Соведэй Президиум хаража үзөөд, зунай бэлшээриин үедэ алуулhан малаа hайнаар харуулhаха, ашаг шэмэнь дээшэлүүлхэ тухай зорилгонуудые хараалhан байна. Республикымнай колхоз, совхозуудай урда май—сентябрь hарануудта hаамхай үнеэн бүриhөө 1100—1200 килограмм hү hааха, хонин бүхэнэй шэгнүүрые 40, эбэртэ бодо малай толгой бүриин шэгнүүрые 350—400 килограммда хүргэхэ гэhэн зорилгонууд табигдана.

Сабшалан дээрэ малаа бэлшээхэ ябадалтай эрид тэмсэхэ, hайжаруулагдаhан бэлшээриие сабшалан болгожорҗоод тон буруу ябадалые усадхаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. Зунай бэлшээриин үедэ үхэр, хонид бэлшээхэ таргалуулха хэмжээнүүд хараалагдаа. Мүн hү хүргэхэ, үнеэ hааха түхеэрэлгэнүүдые hаадгүй хүдэлгэхэ ба малые шэгнэхэ, тэдэнэй тоо бүридхэлэй гүримшүүлхэ талаар хүдэлмэри гүйсэдхөө ябуулха зэргэтэй.

Дээрэ дурсагдаhан даабаринуудые бүхы малшадта хүргэжэ, зунай бэлшээриин үедэ үндэр эмхидхэлтэйгээр үнгэргэхэ ябадалдаа улаалхаа, мүн малшадые эрхимээр хангаха хүдэлмэри эмхидхэхэ тухай хүдөө ажахын министерствэ, районууд агропромышленна нэгэдэлнүүдтэ, арадай депутадуудай районно Соведүүдтэ гүйсэдхөөмүүдтэ даалгагдаа.

1984 оной Буряадай АССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбэй проект Министрнүүдэй Соведэй зүблэлдэ хэлсэгдээ.

А. КУШНАРЕВ.

ЗАЛУУШУУЛ ОМОГТОЙ

Буряадай республикын алдарта ойн баярай урда гээхэнэ нарин сэмбын комбинадай бүхы цехүүд болон участогуудта **«эршэ, шанар, ажалай шэнэ туйлалта»** гэhэн үгэнүүд онсо удхатай болонхой. Республикынгаа районуудта зорюулагдаhан габшагай вахтануудта ажалай шэнэ габшагайшуул тодорно.

Комсомол-залуушуулай коллективүүдтэ ажалай илалтанууд тусхайта ёhоор тоо бүридхэлдэ абтадаг. Тиин аппаратно-нэхэлгын үйлэдбэриин комсомол-залуушуулай звенонууд ойн баярай кварталые амжалтатайгаар эхилээ. Жэшээлхэдэ, Е. Пыкинэй хүтэлбэрилдэг КПСС-эй XXVI съездын нэрэмжэтэ звено нэгэдэхи кварталай дүнгүүдээр түсэбhөө гадуур 12289 килограмм продукци үгэжэ, социалис мүрысөөндэ эрхимлээ. Харин В. Козловагай ударидадаг бригадын басагад түсэбhөө гадуур 1647 килограмм ээрэhэн ноохо бэлдээ.

Түсэбүүд соо хараалагдаhанай ёhоор, байгша оной дүүрэтэр, комбинадай бүхы коллективүүд ажалай шэнэ онол аргаар—бригадна гүримаар хүдэлдэг болохо юм. Жэшээлбэл, В. Макинай нэхэгшэдэй бригада март hараhаа энэ гүримаар хүдэлнэ. Бригадирай хэлэhэнэй ёhоор, түрүүшын үдэрнүүдhээ эхилжэ, ажалай шэнэ гүрим hайн талаяа харуулаа. Нэгэ үдэрэй туршада хэды шэнээн продукци үгөөбиб,энэ hарада хэды шэнээн салинтай байхабиб гэжэ нэхэгшэ бүхэн мэдэдэг болонхой. Даалгагдаhан ажал хэрэгэй түлөө хүн бүхэнэй харюусалгын дээшэлhэн ушар нэн түрүүн ажалшадта өөhэдтэнь олзотой гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэдэнэр урданайхидаа орходоо мүнөө ехэ салин абадаг болонхой.

В. Макинай бригадада техническэ мэргэжэлэй училищиин басагад практика гаража байна. Ерээдүйн нэхэгшэд Т. Матросова, И. Тухалова, С. Иванова, А. Гордеева гэгшэд залуушье hаа, баян дуршэлтэй нэхэгшэд Р. Шолонова, В. Яковлева, Г. Оршуг гэгшэдэй хүтэлбэри доро ажалай ёhотой hургуули гаража байна.

Т. ДИМУЦКАЯ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нэхэгшэдэй Бүхэроссиин конкурсын шанда хүртэгшэ, Октябрьска райсоведэй депутат, КПСС-эй гэшүүндэ кандидат Роза Шолонова.

А. ЧЕПАКИНАЙ фото.

БУРЯАДАЙ АССР-60

ХАРТААБХАЯА—ХАҺА САГТАНЬ

…хэдэн жэлэй турша … районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой … хараалагдаhан … ургуулжа абана… продукци гүрэндэ даабарияа дүүргэжэ … Үнгэрhэн намар … оройдоо 42 … түмэ малтажа абаа … мүнөө жэлдэ энэ … хартаабхашад «хоёрдо…мые» элбэг ехээр … тэрэнние гүрэндэ түсэбөө үлүүлэн … гэжэ эрид шиидэн… … түрүү онол аргаар … үрэhыень саг болзортонь hуулгаhан, тарилгаа hайнаар харуулhан, юрэдөө бүхы ажалынь hайн шанартайгаар хэгдэhэн зарта хартаабхын баян ургаса хуряагдана гэжэ районой түрүү хартаабхашадай дүй дуршэл элитээр харуулна. Жэшээлхэдэ, «Сибирь» колхозой хартаабхашад Ленинэйхидтэй тон адли эрхэ байдалтай аад, үнгэрhэн жэлдэ нилээд ехэ оролдолго гаргаhанай ашаар гектар бүриhөө 111 центнер хартаабха суглуулжа абаа юм.

Мүнөө жэл Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хартаабха ургуулха ажалые үнинэй механизатор Равиль Калимович Биктагировай хүтэлбэрилдэг звеногойхидто даалгагдаба. Энэ коллектив хамтын подрядаар хүдэлхэ гэрээ түгэсхөө. Тэрээндэ 150 гектар газар, хэрэгтэй техникэ үгтэнхэй юм. Звеногой … гэшүүд ажалай түлөөhэн намар абаhан ургасаhаа сэхэ дулдыдаха байна.

Май hарын тэн багаар тус звеногойхид хартаабхынгаа үрэhэ hуулгажа эхилбэ. Тэдэнэр эдэ үдэрнүүдтэ тарилгаа дүүргэхэнь. Ажахын хартаабхашад, ажалай час бүхэнние үнэтэйдэ тоолон, бүтээсэ ехэтэйгээр, hайн шанартайгаар ажаллана. Механизаторнууд Шадрушкеев Д. Д., Халудоров Б. Б., Танхаев С. Д. гэгшэд хэрэгтэйгээ даабарине үлүүлэн дүүргэнэ. Харин ажалайнь үдэр үглөөнэй 9 сагhаа үдэшын 10 саг болотор үргэлжэлнэ.

— Манай звено мүнөө жэлдэ гектар бүриhөө 100 центнер түмэ хуряаха уялга абаhан, — гэжэ звено даагша Р. К. Биктагиров хөөрэнэ. — hайнаар … минеральна үтэгжүүлгэ … Уларилай hайн байбал hанаhандаа хүрэхэ бэзэбди гэжэ hананаб.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид мүнөө жэлдэ хартаабхын яhала баян ургаса абаха бэзэ гэжэ найдагдана. Энээнэй түлөө найдамтай үндэhэ hуури бэлдэгдэжэ байна ха юм.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

ЭРХИМ ИЛАЛТА ТУЙЛАНА

…ай Автономито Совет Социалис республикын бай…сар 60 жэлэй ойн ойртохо бури Захааминай райо…н комбинадай транспортна предприятиин коллек… бүтээсэтэйгээр ажаллана. Жэшээлбэл, тус пред… хүдэлмэришэд үнгэрhэн hарада ашаа шэрэхэ түсэ…1 процент дүүргэhэн байна. Тиигэжэ хүн бүхэнэй бүтээсэ 107,7 процент дээшэлhэн юм.

…эрнүүдтэ транспортна предприятиин коллектив …а улам батадхахаар ажаллана. Эндэ илангаяа механизациин хэрэгсэлнүүдэй колонно бүтээсэтэйгээр хүдэлмэрилжэ, даабаряа жэнишэдгүй бэелүүлнэ. Мүн бульдозеристнуудай. хүндэ ашаа зөөдэг автосамосвалнуудай жолоошодой бригаданудай, автомашинануудые заhабарилха мастерскойн коллективүүдэй ажал онсо урагшатай ябуулагдана. Тэдэнэр хараалагдаhан түсэбөө сүм дүүргэжэ, ойн баярай hайндэрые шэнэ илалтаар угтахын түлөө шармайн оролдонод.

Т. БАДМАЕВА.

ҮУСХЭЛ ГАРГАҺАН РАЙОНДО
ҮГЭМНАЙ БАТА

Энэ жэлэй зунай бэлшээриин үедэ hү, мяха ехээр үйлэдбэрилхэ талаар дэбжүүлэгдэhэн социалис уялга абаhан манай районой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлые КПСС-эй обкомой бюро hайшааhан байха юм. Абаhан энэ үндэр уялганууднай бидэниие ажал дээрэ бүри амжалтатайгаар хүдэлхэ уялгална, урьална, зоригжуулна.

Би Анаагай совхозой Булямай нэгэдэхи отделенидэ ахалагша хонишоноор ажаллинаб. Отарымнай үбэлдөө бэлдэг Номто Горхон гэжэ газар хабарай, намарай үедэ хонидоо бэлшээхэ таатай зохидон тарялан болон бэлшээринүүдтэй газар юм. Үбэлэй үедэ абаhан түлөө нэгэшье гарзалуулангүйгөөр зуун зулгы ногоондо гаргаха гээшэ хонишодой эгээл түрүүшын зорилго, хараа түсэб болоно ха юм.

Манай отарада 500 шахуу эхэ хонид тоологдоно. Бидэ мүнөө хонин бүриhөө хурьга абаад, гарза хоролтогүйгөөр томо болгожо байнабди.

Үнгэрэгшэ жэлэй август hарада үнгэргэгдэhэн совхозой эхэ хонидой отаралнуудай даагшанарай зүблөөн дээрэ энэ уялгануудые абахадаа, зуун эхэ хонин бүриhөө 100 хурьга абажа түлжүүлхэ, хонин бүриhөө 3,5 килограммhаа багаа бэшэ ноосо хайшалха, хурьгадаа эхэhээнь hалгаахадаа 19 килограммда хүргэхэ зорилго урдаа табяа hэм. Байгша оной үбэлэй hаранууд үбэл тэжээлэй элбэг байhан даа, харуулhажа байhан хонидой нэгэшье тобир гаргаан ондо ороо. Ноосо хайшалха түсэбhөө заатагүй дүүргэгдэхэ байха.

Бидэнэр эдэ үдэрнүүдтэ зуhаландаа нүүжэ ошохо гэжэ бэлдэжэ байнабди. Тэндэхи бэлшээринүүд hайн ногоогоор элбэг юм. Манай хонидой үндалха гол горхонуудые hайнаар заhабарилан дүүргэбэбди. Өөhэдынгөө гэрнүүдые hайнаар заhабарилжа дүүргэбэбди. Зунай хура бороогой үедэ хонидоо хамгаалха саравшуудые заhабарилжа бэлдэбэбди.

Манай ажахы гүрэндэ ноосо худалдаха энэ жэлэйнгээ түсэбые амжалтатай дүүргэхэ дүүрэн аргатай. Совхозоймнай зоотехнигүүд мэргэжэлтэд, хонишодой бригаданудай бригадирнууд байгша оной ноосо хайшалхые эртэ гэхээр хайшалалга онсо анхарал хандуулжа, бэлдэхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа байна. Тэрэнние манай отделениин зоотехник Татьяна Цынгуева хэрэглээ.

Долоодохи жэлээ эхэ хонидой отарада нэhэнайгаа хани хүтэлдэг түр хүдэлжэ ябанаб. hүүлэй 4—5 жэлэй турша ажахынгаа «зүүтанай» зэргэдэ оролсохоёб. Жэл бүри хонидоо хайшалха түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэб. Хурьгадаа эхэhээнь hалгаахадаа, тэдэнэйнгээ толгой бүриин шэгнүүрые түсэбэй ёhоор 17 килограммда хүргэхэ аад, харин тэрэнээ 2—3 килограммаар дээшэлүүлдэгбди.

Мүнөө жэлдэ отарымнай эхэ хонин урдынхиhаа эртэ хурьгалжа захалаа hэн. Тиимэ тула мүнөө абаhан түлнэй тобир гаргаан байна.

Манай хонишод нёдондо өөhэдынгөө хүсөөр 20 мянга шахуу центнер hайн шанартай үбhэ бэлдэхэ, отара бүхэндэ дэбисхэрэй материалуудые элбэгээр ноосолхо юм. Районой түрүү хонишод Г. М. Бимбаев, Х. Р. Мурдонова, Д. Ж. Дондокова болон бусад өөhэдынгөө хүсөөр хонин бүхэндэ нэгэ центнерhээ багаа бэшэ үбhэ бэлдэхэ уялга амжалтатай бэелүүлжэ эхилэhэн. Манайшье бригада өөhэдынгөө хүсөөр 700 шахуу центнер үбhэ hурилhан байна. Энэ харюусалгатай хаhада совхозой Т-25 тухэлэй трактор, косилка болон тармуур даалгажа үгөө. Нүхэрни энэ техникэ, машинаха ашаглайгаар хэрэглэн, зунай амаралгада гэртэ ерэhэн хүбүүд басагадаа дахуулан, үбhэеэ сабшадаг заншалтай юм. Бэлэхэй эрмэ, Жаргалма басагаднай нютагайнгаа дунда hургуулиин … Хаагтын медицинскэ, нүгөөдэнь Улаан-Үдын багшанарай училищида hурана. Баир, Жаргал, Бато гурбамнай Онинборысын дунда hургуулиин 9-дэхи, 8-дахи, 6-дахи классуудта, хоёр заханууднай Буламайгаа эхин hургуулида hурана. Эдэнэрнай зунайнгаа амаралтын үедэ гэртэ бусажа ерэхэдэ, бидэнэйнгээ ажалда аргагүй ехэ туhа хүргэдэг байха юм.

Үнгэрэгшэ зун гансал үхибүүдэйнгээ хүсөөр үбhэ тэжээл элбэг ехээр хуряажа абабди. Бултадаа шахуу гар хэжүүрээр үбhэ сабшадаг, аса бариаа сомоо hурилдаг байха.

Хүршэ hуудаг Д. Д. Доржиевай хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд бидэнтэй мүрысөөн ажалладаа. Мүнөө тэдэнэрнай зуун эхэ хонин бүриhөө 101 хурьга абаад, бүгэдые түлжүүлжэ байна. Хонидыньшье тобир гаргаан ондо… Эдэнэр ноосо хайшалха түсэбтэ даабаряа үлүүлэн дүүргэхэ бэзэ гэжэ hанагдана. Дамби Дагбаевич гэшээмнай коммунис ажалай ударник, социалис мүрысөөндэ оло дахин илажа гараhан дүй дуршэлтэй хонишон байхадаа гадна, нийтын хэрэгэй түлөө оролдожо ябадаг hайхан хүсэл эрмэлзэлтэй, эршэ уряа hанаатай, түрүү үзэл бодолтой хүн юм.

Манай Анаагай совхозой хонишод «сагаан алтаяа» саг болзортонь нэгэшье килограмм гарзагүйгөөр, шанарынь hайнтайгаар суглуулха, Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ өөhэдынгөө хубитануудые оруулхын, түрэл автономито республикынгаа 60 жэлэй ойн баярые ажалай бэлэгүүдээр угтахын түлөө оролдожо ябана.

Д. ДОНДОКОВА,
Хорин районой Анаагай совхозой ахалагша хонишон.

АРВИД ЯНОВИЧ ПЕЛЬШЫЕ ХҮДӨӨЛҮҮЛГЭ

УЛААН ТАЛМАЙ ДЭЭРЭ БОЛОҺОН ШАНАЛАЛ ГАШУУДАЛАЙ МИТИНГ

…унис партиин болон гүрэнэй элитэ ехэ ябуулагша, КПСС-эй … Политбюрогой гэ… КПСС-эй ЦК-гай дэр… Партийна хиналтын …едэй түрүүлэгшэ, … Верховно Соведэй … Социалис Ажалай …дахин Герой Арвид … Пельшые хүдөөлүүл…квада июниин 1-дэ …эзуудай байшангай …о зал хоёрдохи үдэ… шаналал гашуудалай …ар түхеэрэгдэнхэй. …дэр табсан дээрэ ве… болон сэсэгүүдэй дун… Я. Пельшын бэеын … шарилтай урна та…тай. Наhа барагшын …ниин 1-дэ шатаагда…рил болгогдоо. …унис байгуулалтын … хэрэгтэ өөрынгөө …ми наhа зорюулhан, … үнэн сэхэ хүбүүн…ы хүндэлэлөө элир… тула, үсэгэлдэрэй… адли, дундаршагүй … урасхал мэтээр Мо… болон областиин хэ…ган ажалшад, союз…публиканууд, хизаар… болон областьнуудай …шэд, партийна, со…он ниитын органи…дай хүдэлмэрилэг…дэм наукын болон …ьтурын ажал ябуу… сэрэгэй начальни…шэ ерэhэн байна. …лүүлгэ эмхидхэхэ …ьственна комиссиин … хүндэлэлэй харуул…бо. …ес. Наhа барагшын …эhэн шарилтай ур…ан зал руу оролго …даба. Зал соо Ар…ович Пельшын ту… дүтынхид, ханинар …оратнигууд үлэнэ. …ын hүүлшын мину… үнгэрбэ. …ал гашуудалай хүг…о урна колонно зал…гдажа, артиллерий… дээрэ табигдаба. … гашуудалай кор…н талмай тээшэ …абшаба. …й урда олон тоото … Эхэ оронойнгоо … Я. Пельшын габь… тэмдэглэhэн шаг…е шад улаан атлас …нууд дээрэ абажа … … талмай дээрэ нийс… болон Москва шадарай ажалшадай түлөөлэгшэд сугларанхай. Эндэл, трибунанууд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд болон гэшүүдтэ кандидадууд, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүд, СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд, министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна болон совет хүдэлмэрилэгшэд зогсонхой. СССР-тэ байдаг дипломатическа түлөөлэлгэнүүдые толгойлогшод эндэ байлсана.

Талмай дээрэ сэрэгэй подразделенинүүд жэгдэ сэхээр зогсожо, тэдэнэй колонионуд дээгүүр дайшалхы тугууд нэнгүүлэгдэнхэй.

Шаналал гашуудалай процесси Мавзолейн хажууда ерэжэ тогтобо. Наhа барагшын бэеын үнэhэн шарилтай урна тусхай табсан дээрэ табигдаба.

Мавзолейн Түбэй трибуна дээрэ нүхэд Ю. В. Андропов, Г. А. Алиев, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, М. В. Зимянин, И. В. Капитонов, К. В. Русаков, Н. И. Рыжков болон хүдөөлүүлгэ эмхидхэхэ правительственна комиссиин гэшүүд гараба.

Правительственна комиссиин түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Гришин шаналал гашуудалай митинг нээгээ.

Манай партии, совет арад хүндэ гээлтэдэ оробо гэжэ тэрэ тэмдэглээ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Арвид Янович Пельше наhанhаа нүгшөө. Дүлэтэ коммунист-ленинецын, Коммунис партиин болон Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагшын, Ленинэй хэтэдээ мүнхэ хэрэгтэ хододоо хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байhан гайхамшагта хүнэй, эсэшэ сусашагүй тэмсэлшын зүрхэн сохилхоёо болёо.

А. Я. Пельшын бүхы наhан ленинскэ партиин агууехэ хэрэгүүдтэй, совет арадай зохёон байгуулхы ажалтай, социализм ба коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэлтэй нягта холбоотой. Тэрэнэй ажабайдалай зам хадаа партида, социалис Эсэгэ орондоо үнэн сэхэ алба хэhэнэй жэшээ боложо үгэнэ.

А. Я. Пельше, партийна болон гүрэнэй ажал ябуулгын бүхы тушаалнуудта хүдэлхэдөө, өөрынгөө бүхы хүсэ шадал, баян дүй дуршэл болон эрдэм мэдэсээ марксизм-ленинизмын агууехэ үг зорилгонуудта шууд сэхээр алба хэлгэдэ зорюулдаг байгаа. Тэрэ партийна байгуулалтын теори болон практикые хүгжөөлгэдэ, партийна хиналта эмхидхэлгэ ба бэелүүлгэдэ, партийна болон гүрэнэй журам бэхижүүлгэдэ өөрынгөө ехэ хубита оруулаа. Аха дүү коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудтай холбоонуудаа хүгжөөхэ талаар КПСС-эй ажал ябуулгада А. Я. Пельше эдэбхитэйгээр хабаададаг байгаа.

А. Я. Пельше олон жэлнүүдтэ Москва хотодо ажаллаа. Нийслэлэй ажалшадай ажаhуудалаар, тэрэнэй экономикын, эрдэм наукын болон соёл культурын хүгжэлтөөр саг үргэлжэ hонирходог. Москвагай партийна организацинууд болон ажалша коллективүүдэй хүдэлмэридэ туhа хүргэдэг байhан юм.

Партиин хэрэгэй зүб байhанда хэлбэришэгүй батаар этигэлгэ, большевик ёhоор шууд сэхэ байлга, өөртөө болон нүхэдтөө үндэр ехэ эрилтэтэй байлга тэрэниие бусадhаа илгаруулдаг hэн. Тэрэ үндэр ехэ партийна мэдэрэлэй, эмхи гүримэй, хүдэлмэриин ленинскэ онол аргын эрхим жэшээ боложо үгэдэг бэлэй.

А. Я. Пельше эсэшэгүй, аша үрэтэй ажал ябуулгаараа, шэн габьяата ажалаараа, даруу абари зангаараа, хүнүүдтэ анхаралтайгаар ба энэрхыгээр хандадагаараа парти болон арадай дунда гүн гүнзэгы хүндэтэй болоhон юм. Эхэ оромнай Арвид Яновичай парти болон гүрэнэй урда харуулhан аша габьянуудые үндэрөөр сэгнэhэн байна. Тэрэ Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хоёр дахин хүртэhэн, Советскэ Союзай олон орден, медальнуудаар шагнагдаhан юм.

Арвид Яновичтай хахасахамнай хүндэ хүшэр, ехэ гашуудалтай байна. Манай зүрхэн гүн гүнзэгы гашуудалаар дүүрэнхэй. Бидэ наhа барагшын түрэлхид болон дүтынхидтэ шаналал гашуудалаа үнэн зүрхэнhөө элирхэйлнэбди. А. Я. Пельшэтэй хахасахадаа, манай партиин болон арадай туйлалтануудые сахиха ба улам арьбадхаха байхабди гэжэ бидэ хэлэнэбди. Тэрэнэй өөрынгөө бүхы наhые зорюулhан хэрэгые — коммунизм байгуулгын хэрэгые бидэ үсэд нэтэрүүгээр үргэлжэлүүлхэбди.

Манай хүндэтэ нүхэр ба хани, хахасаял даа!

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Арвид Яновичай Пельшын дурасхаалда зорюулагдаhан шаналал гашуудалай митингые КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй даалгабаряар В. В. Гришин нээбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев үгэ хэлэбэ. Совет коммунистнууд, Эхэ оронoймнай ажалшад баатар габьяата большевик-ленинецүүдэй үнинэй түлөөлэгшэ Партийна байгуулалтада, нэн түрүүн партийна хиналтада зорюулагдаhан зохёолнуудые бэшэhэн байна.

А. Я. Пельше залан сэхэ интернационалист, социалис Эсэгэ оронойнгоо патриот байhаараа манай ухаан бодолдо хэтэдээ үлэхэ юм. Совет арадай — манай оронoй нацинууд ба арад үндэhэтэдэй энэ шэнэ интернациональна ба социальна нэгэдэлэй — жагсаалые бэхижүүлхын түлөө, социалис оронуудай арадуудай хани барисаанай түлөө, дэлхэйн бүхы арадуудай эб найрамдалта харилсаа холбоое хүгжөөхын түлөө тэрэ хододоо халуунаар тэмсэдэг байгаа.

Аха дүү партинуудай түлөөлэгшэдтэй уулзалгануудта, тэдэнэй съезднүүдэй хүдэлмэридэ хабаадалсажа, А. Я. Пельше уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй зэргэдэ хүдэлмэри ябуулхадаа, ехэ хүсэ шадалаа элсүүлhэн байна. Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын түлөө, ажалша бүхы хүнүүдэй гэрэлтэ hайхан ерээдүйн түлөө эсэшэ сусашагүй тэмсэлшэ гэжэ тэрэниие коммунистнууд, түрүү үзэлтэй олониитэ, дэлхэйн олон оронуудай ажалшад hайн мэдэхэ юм.

Партиин эльгээhэн лэ газарта — хаа хаанагүй партийно-эмхидхэлэй ба үзэл сурталай хүдэлмэриин гол шухала участогуудта А. Я. Пельше Коммунис партиин генеральна хараа шэглэлые эрид шууд, залан сэхээр бэелүүлдэг, тэрэнэй агууехэ хэрэгтэ бүхы хүсэеэ баян дүй дуршэлөө элсүүлэн зорюулдаг, хүгжэлтэ түгэс социализмын общественна байгуулгада, шэнэдхэн хүгжөөлгэдэ эдэбхитэйгээр, үрэ түгэсөөр хабаадалсадаг байгаа.

А. Я. Пельшын ажабайдал болон ажал ябуулга бүхы коммунистнууд ба совет патриодуудта Эхэ орондоо, эб найрамдалай ба социализмын хэрэгтэ хэлбэришэгүй гүйгөөр алба хэлгын толотомо гэршэ жэшээ болоно.

Латвиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. Э. Восс митингдэ хабаадагшадта хандажа, үгэ хэлэбэ. Бидэнэртэ, Латвиин ССР-эй коммунистнууд болон бүхы ажалшадта, илангаяа ехэ гээлтэ болобо гэжэ тэрэ тэмдэглээ. А. Я. Пельшын нэрэтэй совет Латвиин түүхын толотомо олон хуудаhанууд холбоотой юм. Эндэ тэрэ түрөө. Эндэ тэрэ эдир залуу ябахадаа, большевигүүдэй партида ороо, хаанта засагтай, хуушанай байгуулалтын хархис хүсэнүүдтэй революционно тэмсэлэй замда гараа. Олон арбаад мянган латыш улаан сэрэгшэдтэй хамта Арвид Янович Октябриин революцида бэлдэлгэдэ, тэрэниие хэлгэдэ, тэрэнэй туйлалтануудые хамгаалгада эдэбхитэйгээр хабаадаhан байна. Дотоодын болон гадаадын контрреволюцида эсэргүү граждан дайнай фронтнууд дээрэ тэрэ эрэлхэг зориттойгоор дайлалдаhан юм.

Латвида совет засагай hэргээн тогтоогдоhоной hүүлээр 25 жэлэй турша соо Арвид Янович Латвиин Компартиин ЦК-гай секретариин, удаань ЦК-гай нэгэдэхи секретариин тушаалда аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлхэдөө, республикын экономико ба соёлые хүгжөөхэ тухай эсэшэ сусашагүй анхарал оролдолго хандуулдаг hэн.

Арвид Яновичые партиин эльгээhэн бүхы участогуудта тэрэ большевистскэ шуналабьяастайгаар, эдэбхи үүсхэлтэйгээр, буурашагүй хүсэл эрмэлзэлтэйгээр, зориг түгэлдэрөөр, ехэ харюусалгатайгаар хүдэлдэг байгаа.

Партийна залан сэхэ, айхабтар ажалша бүхэриг байhаараа, хүнүүдтэй нягта холбоо барисаатай, али бүхы үе сагта тэдэнэй гуйлтануудта, эрилтэнүүдтэ харюусахаар бэлэн байhаараа, түбшэн даруу зангаараа, энэрхы hайхан сэдьхэлээрээ Арвид Янович совет арадта хүндэтэй болоhон, тэдэнэй халуун дурлалда хүртэhэн байгаа.

Москвагай станок бүтээлгын «Красный пролетарий» заводой харуулдагша, Социалис Ажалай Герой И. И. Мальцев үгэ хэлэбэ. Арвид Янович Пельшын наhа бараhан тухай мэдээсэл Москвагай коммунистнуудай, бүхы ажалшадай зүрхэ сэдьхэлдэ гүнзэгы ехэ шаналал гашуудал үүсхэбэ гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Хүдэлмэришэдые hайн мэдэхэ байhан дээрэhээ тэрэ тэдэнэй ажабайдалаар ехэтэ hонирходог. Москвагай фабрика. заводуудай коллективүүдтэ мүндэлhэн бүхы шэнэ юумэндэ ехэ анхаралтайгаар хандадаг hэн. Москвагай хүдэлмэришэн анги саашадаашье шэн габьяата ажалаараа социалис Эхэ оронойнгоо экономическа ба өөhэдыгөө хамгаалха хүсые бэхижүүлхэ, тэрэниие бэелүүлхын тула Арвид Янович Пельшын бүхы толотомо ажаябадалаа зорюулhан коммунизмын суртал hургаалнуудай түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхэ юм гэжэ энэ гүниг гашуудалта сагта партияа найдуулнабди.

Шаналал гашуудалай митинг хаагдаба гэжэ соносхогдоно. Коммунис парти болон Совет гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд трибунаhаа бууба. Тэдэнэр урныень үргэжэ, Кремлиин хана тээшэ ошобо.

А. Я. Пельшын бэеын үнэhэн шарилтай урна ханадахи нүхэн соо табигдажа, мемориальна плитагаар хаагдаба. Тэрээн дээрэ иигэжэ бэшэгдэнхэй:

Арвид Янович
ПЕЛЬШЕ

18 —7/II— 99	—	19 —29/V— 83

Артиллериин салют нэернэ. Советскэ Союзай Гүрэнэй гимн зэдэлнэ.

Сэрэгэй подразделенинүүд жэгдээр алхалалдан үнгэрнэ. Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түлөөлэгшэд социалис Эсэгэ орондоо, Ленинэй агууехэ хэрэгтэ үнэн сэхээр алба хэhэн Арвид Янович Пельшэдэ сэрэгэй hүүлшын ёhолол үгэбэ.

(ТАСС).

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОГРАММА—БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

1. АДУУН hҮРЭГНАЙ АШАГ ЕХЭТЭЙЛ

(ХОЛЫН РАЙОНУУДhАА ЕРЭhЭН БЭШЭГҮҮД)

Хоридохи зуун жэлэй асари барилга гэжэ нэрлэгдэhэн БАМ-ай шэнхинээтэ рельснүүдэй шэнэ хадаар татагдажа эхилхэтэй сасуу Хойто-Байгалай болон Баунтын районуудтахи олзоборилгын бишыхануud ажахынууд совхозууд болгогдоhон юм. Тэндэл шэнэ газарнууд ашаглагдана, мүнөө үеын эрилтэ хангама hү hаалиин фермэнүүд бодхоогдожо, тэжээлэй ургамалнуудай, хартаабха, овощой ээлдэг талмай үргэдхэгдэнэ. Тиихэдэ барилгашадшье өөhэдөө хамhабариин ажахынуудые эмхидхэжэ эхилээ. Барилгашадые эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангаха асуудал гүйсэд дүүрэнээр шиидхэгдээгүйшье hаа, эндэхи сэбдэг хүйтэн нютагуудта үйлэдбэрилэгдэhэн hү, мяхан, хартаабха, овощ магазинуудай дэлгүүрнүүд дээрэ бии боложол байнхай гэжэ баясан тэмдэглэмээр.

Республикын холын районуудаар hүүлэй үедэ hайса ябагдаа гээшэ. Тиихэдээ онсолон тэмдэглэhэн зүйлни гэхэдэ, заха хизааргүй үргэн дайдань, барагдашагүй баялигынь мүн. Теэд энэ дайдада, энэ баялиг хэр зэргэ ашаглагдана гээшэб гэhэн асуудалай гаража ерэхэнь мүнөө хуулита. Тиимэhээл ВАСХНИЛ-ай Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институтдай эрдэмтэдтэ хандаха баатай болоhомнай ойлгосотой. Абтаhан харюу cooho нэгэ иимэ мэдүүлэл илган тэмдэглэhүү: «Хада ойтой Баунтын, Яруунын, Түнхэнэй, Захааминай районуудай газар дээрэ бии айхабтар шэмэтэй баян газар дайда түлэб ашаглагданагүй. Хүсэд бэшээр тоолон тодорхойлhоной ёhoop, хадын ба ой модоной дундуурхи 250 мянга шахуу гектар нуга сабшалан ойроо хүргэгдөөгүй байhаар...».

Үнэхөөрөөшье, хада майлын хаяадахи ногоон хибэс мэтэ торголиг бэлшээридэ гараад ябахадаа, тээ тэрэ хабсагайн саанаhаа гал сахилуулан, адуун hүрэг мэнэ мэнэ ходорон гаража ерэхэнь аа гү гэжэ эжэлүүдгүй хүлеэхэш. Туруунуудай танил табараан дуулдана аа гү гээд шагнаархахаш. Теэд үгыл аад, үгы. Нэгэтэл, Баргажанай совхоздо, иимэ hүрэг харahанаа мартаха аалби? Эгээл тиихэдэ Алтайн хизаарай алтан hарaн, адуун hүрэгые hүниндөө адуулдаг хаhамни, хяагай хоншуу хангалаар анхилhан бага hahaмни hанаандам ороодхёо бшуу. hүрэгэй ээзн газарлиг бэетэй, урин дулаан харасатай бригадир Павел Евсеевич Степанцов хомхойгоор тамхяа hopoxo зуураа, тэшэ яданхяар альгануудаа хабсаран:

— Харыт, юрэдөө, хahaтайл, хабатайл шүдхэрнүүд гээшэ бэшэ гү!! —Удаань нам руу эрьелдээд, иигэжэ нэмэбэ. — Багаhаа хойшо морин гэхэдэ, мэдээ алдадаг хүн hэм. Адуушан мэргэжэлээ хэзээшье алдахагүйб.

Павел Евсеевич өөрынгөө мэргэжэлдэ Сергей хүбүүгээ шэлжүүлээ юм. Морин эрдэниин олошорхын, энэ hалбариин хүгжэхын түлөө унаhан малгайгаа абангүй оролдожо ябагшадай бригада дээрэ дурсагдагшадhаа гадна дүй дүршэл ехэтэй Анатолий Георгиевич Вахрушев, Семен Иванович Стельмашенко, тиихэдэ комсомол хүбүүн Александр Зубков гэгшэд ородог юм. Тэдэнэр жэлhээ жэлдэ hайн үрэ дүн туйлана. 1982 ондо Павел Степанцов СССР-эй ВДНХ-гай алтан медальда хүртэhэн габьяатай. Сэхынь хэлэхэдэ, эдэл нүхэдэй хэшээл оролдолгоор Баргажанай совхоздо адуун hүрэгэйнь тоо толгой эрид дээшэлээ юм. Хэрбээ арбан жэлэй саана ажахыда оройдоол дүрбэн зуу гаран морид тоологдодог hаа, мүнөө тэдэнь мянгандаа дүтэлэнхэй. Ажахын алибаа хүдэлмэридэ айхабтар туhатай унаа байхаhаа гадна, жэлhээ жэлдэ гүрэндэ мяхан болгогдожо тушаагдана бшуу. Энэньшье гайхалгүй, юуб гэхэдэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхинhээ хойшо адуушад гүүн бүриhөө дунда зэргээр 95 унага абажа, бүрин бүтэн тэнжээнэ. Юрэдөөл, совхозой адуун hүрэг эгээл ашаг үрэ ехэтэй hалбари боложо тодоронхой. Центнер адуунай мяханай өөрын үнэ сэн 100 түхэригтэ хүргэгдөө гэхэ гү, али гүрэндэ тушаадаг сэнгhээнь хоёр дахин бага юм. Үшөө нэгэ анхармаар зүйл: бригадын гэшүүн бүхэн адуун hүрэгэй түлөө хамтын харюусалгатай юм. Тиимэhээ хүн бүхэн нүгөөдынгөө ажалые харалсан шалгалсажа байдаг бшуу. Тэнжээн тобиржуулhан унаган бүхэнэй түлөө юhэн түхэриг нэмэлтэ түлбэри абахадаа, тэрэнээ тон тэгшээр хоорондоо хубаадаг заншалтай. Иимэл онсо өөрсөөр ажалаа эмхидхэhэн түрүү бригада ха юм.

Адуун hүрэгэйнь бэлшэдэг Топики, Тулута, Дундалиг гэжэ үдхэн ногоотой, тунгалиг сэбэр уhатай нютагуудаар Павел Евсеевичтэй яаралгүй ярилдан ябахадаа, иимэ шэмэтэ бэлшээри имагтал Баргажанда бии гээшэ гү гэhэн асуудал эжэлүүдгүй табяа hэм.

— Үгы даа, хүршэ Баунтдашье, сэнхир нуурнуудай шэнэhэн тайгатай Яруунадашье элбэг юм,—гэhэн харюу дуулдаа бэлэй.

Алишье талаhаань абажа харахада, адуу үсхэбэрилгэ Байгалай үмэнэхи нютагуудта заншалта хэрэг байхаhаа гадна, айхабтар ашаг үрэтэй гэжэ үшөө дахин онсолон зааха шухала. Гэбэшье, Буряад ороной тала дайдые бүрхөөн бэлшэдэг адуун hүрэг hүүлэй жэлнүүдтэ нилээд шэнгэрээ даа. Энээнтэй дашарамдуулан, Хурамхаанаар ябаhанаа дурдаха дурам хүрэнэ. Районой хүдөө ажахын управлениин начальник Михаил Матвеевич Дагаев мал ажалай бүхы hалбаринууд тухай тодорхойгоор тогтоходоо, юундэшьеб адуун hүрэгөө... мартажархёо. Энээн тухай hануулхадам, нүхэр Дагаев ехэл эбдүүсэнгеэр иигэжэ мэдүүлээ hэн:

—Адуунай мяхан хэрэглэмжэ багатай гээд, ажахынуудай энэ hалбариие хүгжөөхэhөө арсана.

—Юу хэлэнэ гээшэбта?— гэжэ hөөргэдэбэбди. — Оройомнай олохон областьнууд, тэрэ тоодо Буряадай АССР, гүрэндэ адуунай мяха худалдаха түсэбөө дүүргэнэгүй бшуу. Теэдшье үхэр малай гү, али хониной мяханда орходоо гаргаша багатайгаар үйлэдбэрилэгдэдэг гээшэ ха юм. Танай эндэ табгайта хүлэгэй тангаршаан бэлшэхэ тала дайда зоргоной биил...

Нэгэ бага бодолгото болоhонойнгоо удаа:

—Энэ асуудалые үргэнөөр абажа хараха болоо hаа, үнэхөөрөөшье, hэргээмээр hалбари гээшэ ааб даа, гэбэшье..—гээд, Михаил Матвеевич гараа дэлгээнэ. — Нэгэ үе энэ хэрэгые хараahаа алдажархиhан бидэ зэмэтэйбди. Мүнөө ажахын хүтэлбэрилэгшэдые адуун hүрэгые дахинаа хүгжөөгты гэжэ баадхахань бэлэн хэрэг бэшэ...

Иимэрхүү байдал гансашье Хурамхаанда бэшэ, харин бүхы республика дотор үзэгдэнэ гээ hаа, алдуу болохогүй. Нэгэ хэдэн жэшээ эндэ дурдая. Хэрбээ жараад онуудай тэн багаар Буряадай АССР-эй колхоз, совхозууд жэлдээ дунда зэргээр 25 мянган тонно адуунай мяха гүрэндэ худалдадаг hаа, мүнөө тэрэнь арай шамай гэжэ 15—18 мянган центнертэ хүргэгдэнэ. Энэнь республика дотор үйлэдбэрилэгдэдэг мяханай оройдоол 1,5 процентнь болоно бшуу. Бага гү? Даншье hаа...

Эгээл эндэ тус асуудалаар эрдэмтэдэй hанамжа шагнаа hаа, hонирхолтой байха. Тиимэhээ Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай газар тараалангай таhагые даагша Василий Борисович Бохиевта үгэ үгэе:

—Нэн түрүүн бэлшээри тухай тогтон хэлэлтэй. Хэрбээ тосхон hуурин шадархи тала дайдын гүйсэд ашаглагдадаг hаа, хадата ба ой модото газарай шэмэтэ ногоон жэлhээ жэлдэ хии хосорно бшуу. Тэндэл хэдэн арбаад мянган адуун hүрэг, бусад мал тэжээгдэхэ, бэлшээгдэхэ дүүрэн аргатайнь арсашагүй. Иимэ газарай шэмэтэ тэжээлынь ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ талаар бидэ үнинэй элдэб туршалгануудые лабораторидоо хэжэ байдагбди. Зүбөөр, урид зохёогдоhон системын ёhoop тэдэниие эдлэбэл, аша үрэнь хоёр-гурба дахин дээшэлжэ шадаха гээшэ. Энэмнай мал ажахые саашадань хүгжөөхэ горитой ехэ эрхэ нүхэсэл мүн шуу.

...Тусхай hалбари болгон, адуу үсхэбэрилхэ хэрэгтэ ехэ hаад тойбо ушаруулдаг зүйлнүүдэй нэгэн хадаа мал ажахын хүгжэлтые түсэблэлгэ гээд hанагдана. Юуб гэхэдэ, имагтал Хурамхаанай гү, али Баргажанай районуудта бэшэ, харин бусадшье нютагуудта ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энэ шухала hалбариин ойрын жэлнүүдэйшье хүгжэлтые тодорхойгоор түсэблэхэдөө, мориной мяхан тухай тэрэниие үйлэдбэрилгые хараahаа огто алдажархидаг, үгы гэбэл, ёho тэдысэ, таамаг тоонуудые табяад орхидог заншалтай. Иигэжэ адуун hүрэгэй удха шанар, ашаг үрэ тоогдохоёо болино бшуу. Жэшээлхэдэ, hая болотор Яруунын райондо 18 мянган адуун hүрэг тоологдодог hаа, мүнөө зургаашье мянгандашье хүрэхэеэ болинхой. Иимэрхүү байдал мүн Баунтда үзэгдэнэ. Мэргэжэл шадабаритай адуушадшье эдэ нютагуудта олон аад, hүүлэй үедэ урмаа хухаржа, ондоо ажалда шэлжэжэ эхилэнхэй. Тэрэнэй үшөө нэгэ шалтагаан хадаа салин хүлhэнэйнь, нэмэлтэ түлбэриинь хэмжээнэй ургадаггүй, хуушан хэбээрээ үлэдэг байhан ушар ааб даа. Үнэхөөрөөшье, бүхэли үдэр эмээл дээрэ ябадаг ажалтай эдэ зон хамагhаа бага мүнгэ абана ха юм. Үнгэржэ ерэхэдээ, түсэбhөө гадуур үйлэдбэрилhэн продукциингаа түлөөшье урмашуулагданагүйл.

Жэгтэй аабза? Жэгтэй даа! Энэ талаар дээрэ дурдагдагша Баргажанай совхозой дүй дүршэл hайшаалтай жэшээ боломоор ха. Эндэ hалбариин ажалшье шадамараар эмхидхэгдэнхэй, түлбэриншье зүбөөр, урмашан хүдэлмэрилхөөр үгтэдэг байна.

Хэрбээ республикын олонхи колхоз, совхозуудта мал ажал дээрэхи тоо бүридхэл hанаhанда хүрэхэгүйгөөр эрхилэгдэдэг hаа, адуу мори үсхэбэрилгэдэ энэ хэрэг огтошье тоогдоногүй. Тэрээнhээ уламжалан, продукциин үнэ сэн ямаршье үндэhэгүйгөөр дээшэлүүлэгдэжэ, үнгэржэ ерэхэдээ, үхэр малай болон хониной мяха үйлэдбэрилгэдэ хэгдэhэн гаргаша адуу үсхэбэрилгын hалбарида тохогдошоно. Юрэдөөл, эндэ ямаршье гурим журам сахигданагүй гээ hаа зүбтэй. hүүлэй жэлнүүдтэ энэ байдалые заhаха зорилгоор зарим тэды хүдэлмэри хэгдэжэ эхилээ. Жэшээ болгон, Шергинэй, Ториин, Бэшүүрэй, Витимэй совхозуудые дурдая. Эдэ ажахынуудай экономистнуудай нарин тоосоо хэжэ үзэхэдэнь, адуу мори үсхэбэрилгэ ашаг үрэ ехэтэй hалбари байшоо бшуу.

Сэхыень хэлэхэдэ, тус hалбариие Буряад орондо эршэмтэйгээр хүгжөөхэ хэрэгтэ бии байhан шалтагаанууд усадхагдажа захалаа. КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй hүүлээр илангаяа ехэ хубилалтанууд боложо байнхай. Үүлтэр hайжаруулха зорилготой хүдэлмэри үдэрhөө үдэртэ үргэдэнэ. hүүлэй мэдээгээр, республика доторнай 100 гүүн бүриhөө дунда зэргээр 75 унаган абтана. Тиихэдэ гүрэнэй тусхай конюшни байгуулагдаа. Тэндэ дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэд бии, муу бэшэ материально-техническэ бааза тэрээндэ үгтэнхэй. Юрэдөөл, эндэ үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэри эхилэгдэжэ, үрэ дүнгөө ойрын сагта харуулха байhаниинь лабтай. Жэшээлхэдэ, «русский тяжеловоз», «орловский рысак», «владимирский тяжеловоз» гэhэн үүлтэрэй азарганууд асарагданхай юм. Зоотехническэ албанай тодорхойлhоной ёhoop, манай эндэхи эрхэ байдалда «русский тяжеловоз» гэhэн үүлтэрэй морид илангаяа таарамжатай. Юуб гэхэдэ, тэжээл багаар гаргашалдаг, Сибириин шэрүүн уларилhаа айдаггүй байхаhаа гадна түргэн томо боложо, бэеэ хүсэдэг. Тиимэ үүлтэрэй морид бэлшээридэ хоёр жэл ябаад байхадаа, 350—400 килограмм татадаг гээшэ.

Энэ бүгэдые хараадаа абаа hаа, гүрэнэй конюшни hалбариин саашанхи хүгжэлтэдэ горитой үүргэ дүүргэхэ байна. Дүүргэхэ уялгатайшье ааб даа.

Арбадахи табан жэлэй хугасаа соо Яруунын райондо мэргэжүүлэгдэhэн Витимэй совхоз эмхидхэгдээ hэн. Тэрэ ажахы мүнөө найдамтайгаар тоггонижожо, хүсэндөө оронхой. Эндэ адуу моридые эрдэм наукын үндэhэн дээрэ үсхэбэрилдэг. Хэдэн фермэ, отделенинүүд бии. Мүн лэ тусхайгаар мэргэжүүлэгдэhэн үшөө нэгэ ажахы—Ципиканай совхоз Баунтын райондо байгуулагдаа. Энэ бүгэдэ hайшаалтай.

Адуун hүрэгэй үгэдэг продукциин ашаг үрые үшөө дээшэлүүлхэ зорилгоор Казахстанай, Киргизэй болон Яхадай ажахынуудай жэшээе дагажа, эмтэ үндэн болохо гүүнэй hү (кумыс) үйлэдбэрилдэг фермэнүүдые эмхидхэхэ тухай асуудал анхаран хаража үзэхэдэ яанаб?! Республикын олон тоото курортнууд, амаралтын байшангууд болон больницануудта, тэрэ тоодо БАМ шадархи тосхон hууринуудта, хото городуудта кумыс ууха дуратайшуул барагдахагүйл. Теэдшье тусхай фермэнүүдые барилгада хэрэгтэй гаргашань ехэ бэшэ юм гэжэ уридшалан hануулалтай. Хоёр-гурбан жэл соо тиимэ фермэнүүд ашаяа харюулжа эхилдэг юм. Жэшээлхэдэ, мүнөөхил Хурамхаанай районда гүүнэй hү үйлэдбэрилдэг ажахынуудые байгуулха таарамжатай зохид эрхэ нүхэсэл бии. Хада майлын, ой тайгын бэлшээрээр элбэг гансахан Уланхаание эндэ дурдая.

Хонин hүрэгтөө, мүн эбэртэ бодо малдаа ямаршье гарза хохидолгүйгөөр адуу үсхэбэрилхэ арга боломжоор айхабтар ехэ районуудай тоодо үшөө Захаамин, Зэдэ, Баунт, Хэжэнгэ, Хори оролсоно гээ hаа, тон зүйтэй. Тиимэhээл тэдэ арга боломжонуудаа ашаглаха саг тулажа ерээ. Тэрээнэй найдамтай нүхэсэл хадаа, оронoймнай арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада экономическа ба социальна талаараа хүгжэлтын гол шэглэлнүүд дотор тодорхойгоор хараалагдаhан адуу мори үсхэбэрилгын программа мүн шуу.

Энэ программа Буряад ороной адуушадай саашадаа бэелүүлхэ дайшалхы зорилгонь болохо ёhотой.

М. ЕГОРОВ.

Манай корреспондент А. Шойжоловой буулгаhан фото-зураг дээрэ «Нижнеангарсктрансстрой» трестын автобазын токарь Мария Ивановна Авраменкые харанат. Байгал-Амарай магистралиин барилга дээрэ удаан саг соо ажаллаха зуураа, энэ нүхэрнай мэргэжэл шадабаряараа, эрмэлзэл эршээрээ шалгардаг байгаа юм. Үгтэhэн даабаряа саг соонь шанартайгаар бэелүүлдэг М. И. Авраменко коллектив доторoo хүндэтэй болонхой.

hОНИРХОЛТОЙ ХЭМЖЭЭНҮҮД

Локомотив-вагон заhабарилгын заводой партком республикынгаа байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойн баярта зорюулагдаhан олон хэмжээ ябуулгануудые хараалаад бэелүүлжэ байна. Жэшээнь, «Эбтэй нэгэ бүлэ соо» гэhэн темээр лектори хүдэлнэ, «Знание» бүлгэмэй гэшүүд—120 гаран лектор энэ хэрэгтэ хабаадуулагдаhан байна. Майн 19-дэ предприятида ниитэ нэгэн полит-үдэр үнгэргэгдөө. Заводой партийна комитедэй элидхэлшэд лекцинүүдые уншаа. Парткомой секретарь А. Н. Колдунов—дизельнэ, тэрэнэй орлогшо А. Г. Лубсанов вагон-хабсаралгын цехүүдтэ үгэ хэлээ. КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь Г. Д. Басаев локомотив-хабсаралгын цехтэ лекци уншаhан байна.

Партийна, комсомолой политическэ hуралсалай семинар, hургуули болон кружогуудта «Эбтэй нэгэ бүлэ соо» гэhэн темээр хэшээл hаяхана үнгэргэгдөө.

ЛВРЗ-гэй 300 гаран политинформаторнууд майн 24-дэ үнгэргэгдэhэн хөөрэлдөөгөө республикынгаа 60 жэлэй ойдо зорюулба. Тиихэдээ тэдэнэр заводтомнай 38 наци болон үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд эбтэй зэтэйгээр ажаллажа байдаг гээд онсолоо.

Үсэгэлдэр предприятиин хүдэлмэрилэгшэдэй ажаhуудаг газарнуудта байгуулагданхай 6 агит-талмайнууд нээгдэбэ. Энэ үдэр агит-талмайнуудта Железнодорожно районно Советэй депутадта кандидадуудтай уулзалганууд, «Эбтэй нэгэ бүлэ соо» гэhэн темээр лекцинүүд үнгэргэгдэбэ.

Заводой «Локомотив» гэжэ олон хэhэгтэй газетэ Буряадай АССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлдэ зорюулагдаhан материалнуудые саг үргэлжэ толилно. Мүн энэ ойн баярай хүндэлэлдэ дэлгэрhэн мүрысөөн тухай мэдээсэлнүүд ходо хэблэгдэнэ. Предприятиин дизельнэ, аппаратна цехүүдэй, ахамад конструкторай, техническэ хиналтын таhагуудай коллективүүд ажалай энэ урилдаанда нэгэнтэ бэшэ шалгарhан солотой.

Тиихэдэ заводой хэдэн цехүүдэй улаан булангуудта республикын уран зураашадтай уулзалганууд үнгэргэгдөө. Тэдэнэй үедэ зурагуудай багахан выставкэ харуулагдаhан байгаа. Мүн искусство шэнжэлэгшэ И. И. Соктоева «Буряадуудай XVIII—XX зуун жэлнүүдэй искусство» гэжэ нэрлэгдэhэн Парижда болоhон выставкэ тухай hонирхолтой хөөрэлдөө хээ.

Предприятиин бүхы цехүүдэй коллективүүд энэ ойдо зорюулан, уран hайханай харалганууды үнгэргэhэн байна.

Д-Р. ДАМБАЕВ.

ЭРШЭТЭ АЖАЛАЙ ОХИН

Тимлюйн асбоцементнэ зүйлнүүдэй заводой хабтагар шифер бүтээлгын цех гүндүү hүрөөтэ хүнхиноогөөр маниие угтаба. Нюдэнэй хүрэхысэ гэхээр утатай, малгайн унама үндэртэй энэ цех дотор үсөөхэн хүдэлмэришэдэй оньhон түхеэрэлгэнүүдэй дэргэдэ зогсожо байхань харагдана. «Энэ ехэ цех аад, яагаа үсөөн хүдэлмэришэдтэй гээшэб?» — гэжэ эжэлүүдгүй бодоодхёо hэм.

Цехэй начальник Анатолий Фёдорович Сергеев түхеэрэлгэнүүдэй дундуур маниие газаршалан, ажал хүдэлмэри тухайгаа тодорхойгоор хөөрэнэ:

—Манай цех заводоймнай гол шухала цехүүдэи нэгэн юм. Эндэ хабтагар шифер үйлэдбэрилэгдэжэ, оронoймнай барилгануудта эльгээгдэнэ...

Элдэб олон оньhон түхеэрэлгэнүүд нюдэндэ нэн түрүүн торосолдоно. Улаан, ногоон лампочкануудтай, пирагар олон кнопконуудтай приборнууд. Саарhан мэшээгтэй асбест яар ябтааршье hаа, соморхоноор ябталаатай.

Шифер үйлэдбэрилгэ асбест болон цементые сэбэрлэлгэhээ эхитэй. Хуурай асбест түрүүшээр фильтрээр сэбэрлэгдэнэ. Удаань ондоо түхеэрэлгэ соо тусхай температуратай уhаар норгогдожо, шанараараа илгагдана. Дүрбэн шанарта хубаагдаhан асбест түмэр соргоор дамжажа, баhа нэгэ түхеэрэлгэ соо цементтэй холисолдоно.

— Асбест болон цементые сэбэрлэжэ, шанараарнь илгаха, мүн холихо хүдэлмэри тон ехэ харюусалгатай, — гэжэ цехэй начальник хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. — Юуб гэхэдэ, гаргаhан продукциимнай шанар эндэhээл эшэ үндэhэтэй ха юм. Тиимэhээ эндэ гүнзэгы эрдэм мэдэсэhээ гадна дүршэл шадабари хэрэгтэй. Энэ үүргые дозировщик Игорь Клочахин, бэлэдхэлэй таhагай оператор Люда Горяева гэгшэд эрхим hайнаар дүүргэдэг.

— Анатолий Фёдорович, хэды хүдэлмэришэд мүнөө хүдэлнэ гээшэб? — гэжэ тугаарhаа нааша hалахаа болиhон бодолоо шиидхэхын түлөө асуубаб.

— Нэгэ бригада гэхэ гү, али нэгэ халаан. Цехнай 4 халаанhаа бүридэнэ. Мүнөө Людмила Николаевна Лескогой хүтэлбэрилдэг түрүү халаан хүдэлнэ. Оройдоол 12 хүн эдэ бүхы түхеэрэлгэнүүдые хүдэлгэнэ.

«Ухайш даа!» — гэжэ бодоодхёо hэм. Мүнөө үе сагай үндэр бүтээсэтэй түхеэрэлгэнүүд хэды олон хүдэлмэришэдые хара ажалhаа сүлөөлөө гээшэб! Түрэл партиимнай, гүрэн түрымнай эсэшэгүй оролдолгын, бүхы эрдэм ухаанай хүгжэлтын үрэ дүн энэл ха юм гэжэ бодожо ябаа бэлэйб.

— Шифер бүтээдэг оньhон машина анхарагты, — гэжэ цехэй начальник бодолыем таhалба. — Үйлэдбэриимнай гол шухала шата энэл гээшэ.

Цементтэй худхарhан нойтон асбест соргоор гоожожо, транспортер дээрэ адхарна. Тусхай түхеэрэлгэнүүдээр нимгэхэнээр хабтайлгагдаад, томо гэгшын барабанаар дарагдана. Хэды метр ута болоодхиходонь, тэрэ барабанда хабтагар нимгэн хутага няалдажа таhалаад, саашань ябуулна. Хүүен, шууян, цементтэй холисолдоhон hүн сагаан уhан хүндэ даралтаhаа сэсэрнэ. Ута, үргэн нойтон шифер хэhэг хэhэгээрээ транспортероор саашалжа, тусхай хэмжүүрээр отологдоно.

— Комсомол-залуушуулай энэ халаан арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлнүүдэйнгээ түсэбүүдые амжалтатай hайн дүүргэhэнэйнгээ түлөө «ВЛКСМ-эй XIX съездын нэрэмжэтэ» гэhэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртөө юм. Мүнөө жэлэй эхинhээ тус бригада цех дотороо түрүүлнэ, — гэжэ нүхэр Сергеев омогорхон хөөрэнэ. — Үнгэрhэн 4 hарынгаа түсэбые 114,4 процент дүүргээ гэхэ гү, али түсэбhөө гадуур 107 мянган условно плиткэ шифер үйлэдбэрилhэн байна. Листоформовочно машинаяашье ашаглаха коэффициентнь 0,89-hөө 0,91 хүрэнхэй. Залуушуулнай бэрхэнүүд даа! — гээд тэрэ магтана.

— Ажалай түрүүшүүл тухайгаа юун гэхэбта?

— Энэ бригадын гэшүүдые эненьь түрүү, тэрэнь гээгдэнги хүдэлмэришэн гэхын аргагүй. Хэниинь хэншье гэшэгүй, барандаа түрүүшүүл байха. Гэшүүн бүхэнииинь шахуу коммунис ажалай ударник юм. Гэбэшье эрхимэй эрхим хүдэлмэришэдые нэрлэмээр. Жэшээнь, ахамад машинист Сергей Сумкин, операторнууд Александр Кобылкин, Валя Карнышева, Саня Вяткин гэгшэдые үнэн зүрхэнhөө магтамаар. Бултадаал бидэ цехэйнгээ түсэбүүдые дүүргэхын түлөө шармайнабди. Түрэл республикынгаа алдарта ойе үшөөшье үндэр амжалтануудтайгаар угтахын түлөө июнь hарынгаа түсэбые холо үлүүлэн дүүргэхэ зорилготойгоор хүдэлнэбди.

Ц. ЦЫРЕНДАШИЕВ.

КОММУНИСТ ТУХАЙ *хөөрөөн*

ЖЭШЭЭ ХАРУУЛАН...

Дамдинай эсэгэ нютаг нугадаа хүндэтэй, мэдээжэ хүнүүдэй нэгэн hэн. Тэрэ hайн модошо ба түмэршэ дархан бэлэй. Жэмhэгтэ эгээл түрүүшын коммунын эмхидхэгдэхэдэ, Лопсон Эрдынеев түрүүшүүлэй тоодо гэшүүниинь боложо ороод, хамтын ажахын зэр зэмсэгүүдые нарибшалан хэжэ эхилhэн юм...

Харин мүнөө тэрэнэй Дамдин гэжэ хүбүүниинь эсэгынгээ мүрөөр ябажа байна. Дамдинай үшөө hургуулида hуража байхадань, техникэдэ дуратайнь мэдэгдээ hэн. Сүлөөтэй сагтаа тэрэ комбайн, тракторнуудай хажуууда гүйжэ ерээд лэ, энэ тэрэ юумэ hурасгаан, hонюуша нюдөөр харасгаан байдаг бэлэй. Тэрэ үедэ тракторна бригадын бригадир ябаhан Дамба Манзаракшеевич Ангархаев Дамдиниие hайн hанадаг. Ажахынгаа ерээдүйн кадрнууд тухай бодомжолдог байhан бригадир механизаторнуудтаа хандажа:

—Энэ үхибүү бү намнагтыл даа. Түмэр түдэгэдэ дүйтэйл хүн болохо хадаа иигэжэ ябана. Хожомой сагта таанадhаа үлүүшье тарялашан болохо аалам, — гэхэ.

Ажалай ба ажабайдалай баян намтартай механизатор тиигэжэ хэлэхэдээ, алдуу хээгүй байшоо. Дамдин хүбүүн долоодохи класс дүүргэмсээрээ, колхозой правлениин зүршалгаар комбайнернуудай курсада hурахаяа ошоо hэн. Хожомынь тэрэ Элхиин механизаторнуудай hургуулида hуража, үргэн мэргэжэлтэй механизатор болоhон намтартай.

Үнэмшэлгэ гартаа бараад, хүдэлжэ эхилhэн түрүүшын үдэр хүндэ удаан мартагдадаггүй. Тэрэ түрүүшынгээ үдэрые Дамдин комбайнаа заhабарилан эхилhэн юм. Эгээл түрүүн комбайнай зүрхэн —мотоорhoo эхилбэ. Поршень, клапануудыень hэлгэбэ, бусад юумэнүүдыень угааба, аршаба. Зүгөөр эдэ бүгэдые хэжэ hуухадаа, техникын ёhотойл эзэн болоhоноо Дамдин мэдэрээ hэн. Зүрхэ hудалынь ханамжатайгаар лугшан сохилжо, аминиинь хөөрэхэдэл гэhэн байгаа. Иигэжэ комбайнер Дамдин ажалайнгаа түрүүшын үдэрые эхилhэн юм.

Дуратайгаар, ханамжа ехэтэйгээр техникэдэ хандахада, аша үрэнь харагдаад лэ байдаг. Дамдин богонихон болзор соо комбайнаа заhажархёо. Таряа хуряалгын үедэ тэрэнь эбдэржэ, эзээ аягүй байдалда оруулаагүй бэлэй.

«Талын онгосын» капитан Дамдин Эрдынеев тэрэ жэл түсэбтэ 6—10 гектарай орондо үдэрэй 13—18 гектарай таряа сохижо, олондо магтуулаадхёо hэн. Тэрэ гэhээр мүнөө гуша гаран жэл үнгэрөө. Янза бүриин комбайнууд дээрэ хүдэлөө. Газар хахалдагшье, таряа таридаг, хуряадагшье байгаа. Зүгөөр хододоо түрүү механизаторнуудай тоодо ябадаг hэн.

hүүлэй жэлнүүдтэ Дамдин Эрдынеев Саянай совхоздо хартаабхашанаар хүдэлнэ. Зуун гектар газарайнгаа гектар бүриhөө жэл бүхэндэ 100—140 центнер хартаабха хуряана. Үбэлдөө хартаабхынгаа поли дээрэ саhа тогтооно. Хабартаа органическа үтэгжүүлгэ хэнэ, газарайнгаа хүрьhэ шанаржуулхын тула оролдоно. Эдэ бүхы хэмжээнүүдээ агротехническэ болзор соонь хэдэгынь эгээл шухала юм. Гэхэтэй хамта, Дамдин Лопсонович залуугайхидаал адли техникэдэ hайнаар хандадаг, түлишэ-тоhодолгын материалые гамнадаг зандаа.

Саянай совхозой 3-дахи отделениин партийна эхин организаци тэрэниие 1963 ондо партида абаhан юм. Тэрэл жэлдэ Д. Л. Эрдынеевтэ «Республикын габьяата механизатор» гэhэн нэрэ зэргэ олгогдоо hэн.

Иимэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэhэн жэлдээ тэрэ «талынгаа онгосые» дахинаа жолоодожо, 6 мянга гаран центнер таряа сохиhон байха юм. Жэлhээ жэлдэ иимээр лэ хүдэлжэ байhан механизатор Дамдин Лопсонович Эрдынеев 1973 ондо Октябриин Революциин орденоор шагнагдаhан байна.

Коммунист Д. Л. Эрдынеев ажахынгаа отделениин механизаторнуудай дунда хүмүүжүүлхы хүдэлмэри ябуулдаг, КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй материалнуудые нүхэдтөө тайлбарилан ойлгуулхые оролдодог. Тэрэ—hайн hурган хүмүүжүүлэгшэ, өөрынгөө ажалаар болон ажабайдалаар залуушуулда жэшээ харуулан ябадаг хүн. Ажахын залуу механизаторнууд бултадаа шахуу тэрэнэй шабинар гээ hаамнай, алдуу болохогүй байха. Тэдэнь «багшатаяа» мүнөө тэн тэрээн хүдэлжэ ябана.

Дамдин Лопсоновичой ехэ хүбүүн Лопсон (үбгэ эсэгынгээ нэрээр нэршэhэн) хүдөө ажахын hургуули дүүргээд, Саянай совхозой МТМ-е даагшаар хүдэлнэ. Эсэгынь намтар тэрээндэ hургаал, заабари болонхой.

Дамдин Лопсонович мүнөө газар уhалагшадай звеное хүтэлбэрилнэ. Бүлүүр станциин машинист Д-Н. Ж. Гыргенов, уhалууршад М. З. Таханов, Ш. Е. Лодоев гурбантай тэрэ горитой хэмжээнэй ажал абанхай гээшэ. 250 гектар газар бага бэшэ даа. Тэрэнэй гектар бүридэ дунда зэргээр 700—800 кубометр уhан лаб хэрэгтэй. Мүнөө тэдэнэр Вышкэ гэжэ газарта хүдэлнэ. Нёдондо Саянай совхозой гурбадахи отделениин уhалагдадаг газарай гектар бүриhөө 26—29 центнер үбhэн хуряагдаа hэн.

Д. Л. Эрдынеевэй даажа байhан звеное энэ үедэ үдэр, hүнигүй ажаллажа, 116 гектар газараа уhалаад байна.

Б. БИРБАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Совет ороной дотор

ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ МЭРГЭЖЭЛНҮҮД

ДУШАНБЕ. hургуулиин классуудта бэшэ, харин ... маажан бүдэй нэгэдэлэй ... хүүдтэ эндэхи hургуулиин ... дай 10-дахи классуудай ... рагшад 3-дахи четверт... дүнгүүдые сорсолhон бай... Бүд нэхэлгын түхеэрэлгэ... дые хангалтаар тэдэнэр hу... шын зачедуудые тушаа... Гурбан hарын турша... рагшад машина болон ст... гуудай дэргэдэ хүдэлжэ, ... шэлтэй болоhон, хэдэн ... баад тонно hooho ээрэ... олон мянган метр бүд ... hэн байна.

Мүнөө станогуудай д... дэхи hуурине юhэдэхи к... сайхид ээлээ. Харин арб... хи классай hурагшад хо... hургуулинууд хоорондын ... ралсалай-үйлэдбэриин ком... надуута теориин талаар ... дэм мэдэсээ дээшэлүүл... Зундаа тэдэнэр дунда h... гуули дүүргэhэн тухай ат... тадтай хамта бүд нэхэгш... ээрэгшын, түхеэрэлгэнүү... заhабарилагшын мэргэ... олгоhон тухай үнэмшэ... абаха юм.

Эртээнhээ мэргэжэлээ ... лэхэдэнь hурагшадта ту... ха гээшэ бүд нэхэгшэ... тусхай зорилготой прогр... ма болонхой. Социалис... рысөөнэй дүнгүүдые сорс... ходо, тэрэнэй үрэ дүн... хараада абтадаг юм. Фаб... канууд болон үйлэдбэри ... рэ hурагшадай үйлэдбэри... участогууд байгуулагдаа... Бүд нэхэгшэдэй дурадхал... hургуулинууд хоорондын ... ралсалай үйлэдбэриин ... комбинадта наймадахи кла... hаа эхилжэ hурагшадые ... гэжэлнүүдтэ hургадаг бол... хой. Эгээл ехээр хэрэглэ... дэг бүд нэхэгшын, ээ... шын, гуталшанай, оёдол... мотористын мэргэжэлнүү... hургадаг юм.

Жэлэй туршада наймад... классайхид нэгэ бүлэг... нүгөөдэдэнь орожо, дура... мэргэжэлээ шэлэхэ арга... юм. Иимэ туршалга өөры... харюулаа. Комбинадта д... дохи жэлээ hурахадаа, ... нэр дуратай мэргэжэлээ ... лэhэн байдаг.

Мүнөө үедэ хоёр м... шахуу hурагша бүд н... шын мэргэжэлдэ hура... Город шадарай hургуули... та бүд нэхэгшэдэй клас... нээгдэнхэй, hургуули... хоорондын комбинаду... баталагдаhан хэлсээнэй ё... Душанбе хотын арhаба... талай нэгэдэлдэ. Ленина... ска торго нэхэлгын ко... надта hуралсалай-үйлэ... риин участогууд байгуу... данхай.

ЛИПЕЦКЫН ЕХЭ БУЛ...

ЛИПЕЦК. РСДРП-гэй ... ёрдохи съездын 80 ж... хүндэлэлдэ дэлгэрhэн ажа... вахтые металлургнууд ... амжалтаар тэмдэглэбэ.

Новолипецкэ металлурги... ска заводто 100 миллион... хи тонно булад hаяхан ... луулагдаа. Булад хайлуул... үйлэдбэриин хүдэлжэ эх... hэнhээ хойшо 24 жэл ... предприятида эды шэнэз... мэр үйлэдбэрилэгдөө гэз...

Цехүүдэй техникые h... бэн шэнэдхэhэнэй, ехэ ... тэй агрегадуудай тодх... hоной ашаар иимэ хурдан... га туйлагдаа юм. Урал... шай коллективтэй нягта ... боотойгоор шэнэдхэн hэр... хэ хүдэлмэри ябуулагдаа.

Новолипецкэ завод түр... дүй дүршэлэй hургуули ... лонхой. Гансал манай оро... бэшэ, мүн харин гүрэ... дэй булад хайлуулагшад ... рахые эндэ ерэдэг юм.

А. Чеграхчиин бригад... ойн баярай булад хайлуу... эрхэ олгогдоhон байна. М... рысөөнэй үедэ тус колл... тив түсэбhөө гадуур 8 м... га шахуу тонно булад ха... луулаа. Энэ табан жэлд... лад хайлуулгын агрега... дые нарижуулан hайжару... hанай ашаар тэдэнэй пр... нэ хүсые үшөө 2 мил... тонноор дээшэлүүлхээр ха... лагданхай.

МОСКОВСКО ОБЛАСТЬ. Одинцовско районой «Заречье» ... совхоздо hархяаг ургуулгада онсо анхарал хандуулагдана. Эндэ эмхидхэгдэhэн тусхай предприятида бүхы ажал... хүдэлмэринь оньhожоруулагданхай. Тиигэжэ совхоз ... дээ 300 тонно мицелий гэдэг бодос үйлэдбэрилэн гар... на. Энээнэй ашаар жэлдээ 10 мянган тонно шампиньон... гэжэ үнэтэй сэнтэй hархяагай ургаса хуряажа абаха ар... га олдоhон байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: аппаратчица Ирина Терехина ... лиин ургаха үрэжэлтэй бодос бэлдэнэ.

ТАСС-ай фотохронико.

…САГАЙ ДЭЭДЫН ЗУРГААНУУДТА

…ДУТАГДАЛНУУД …УСАДХАГДАХААР …АРААЛАГДАБА

…радай АССР-эй Министрнүүдэй Совет ээлжээтэ …нн дээрэ республикын үхибүүдэй бэеын элүүрые …алгые саашадань hайжаруулха хэмжээнүүд тухай …ал хаража үзэбэ.

…публика дотор үхибүүдэй бэеын элүүрые хамгаал…лаар зарим тэды хүдэлмэри ябуулагдаа гэжэ засе… дээрэ тэмдэглэгдээ.

…он нэгэдэхи табан жэлэй хоёр жэлэй туршада …-Үдэдэ үхибүүдэй поликлиникэ, Советскэ районд… …үдэй шүдэ аргалдаг поликлиникэ ашаглагдажа, Ок…ска райондо үхибүүдэй 1-дэхи больница шэнэлэн …гдээ. Республиканска больницада хүүгэдэй отола…гическа отделени нээгдээ. Улаан-Үдын түргэн ту…жын больницын үхибүүдэй хирургическа отделени …гдөө. Тиихэдэ Яруунын районой Нарhатын түбэй …цын дэргэдэ үхибүүдэй отделени, Загарайн болон …-Шэбэрэй районуудта hүнэй кухинууд нээгдэбэ.

…эшэлэн үхибүүдэй элүүр энхые хамгаалха талаар …үүд үргэдхэгдэнэ, үбшэ тодорхойлхо талаар шэнэ арганууд нэбтэрүүлэгдэнэ.

…тэй хамта үхибүүдэй бэеын элүүрые хамгаалха та… республика дотор олон дутагдалнууд бии гээд Ми…үүдэй Совет тэмдэглэбэ. Республика дотор үхи…й элдэб үбшэнhөө шалтагаалан наhа бараха ушар…дапралдаhаар. Хяагтын, Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, …ын, Баунтын болон бусад хэдэн районуудта үхи…й бэеын элүүрые хамгаалха талаар hанаhанда хү…хүдэлмэри ябуулагданагүй. Кабанскын, Баунтын, …ын районуудта үхибүүдтэ медицинскэ түргэн ту…жа үзүүлхэ талаар хүдэлмэри hайнаар эмхидхэг…й гэхын аргагүй. Тиихэдэ Бэшүүрэй, Баргажанай, …-Шэбэрэй, Хурамхаанай районуудай түбэй больни…дэргэдэхи үхибүүдэй отделенинүүд муу, хуушарhан …уудтай. Бусадшье районуудта энэ талаар дутаг…уд олон.

…бүүдэй поликлиникэнүүдэй материально-техническэ …э hуури hула байhаар. Республикын нэгэшье район…рачнуудай консультаци үгэдэг типовой байра үгы. …дые аргалдаг врачнуудай ажалда оролго, гаралга …андаа. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада 84 врач-педи…эhэн аад, тэдэнэй оройдоол 22-ынь ажаллахала… Хүдөө нютагуудта үхибүүдэй врач-педиатрнууд … Үхибүүдые аргалдаг эмхи зургаануудай матери…техническэ үндэhэ hуурнин hула дээрэhээ, мүн гэр …, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын муугаар …гдэhэн дээрэhээ врачнуудай ажалда оролго, га…олошорно гээд тэмдэглэгдээ.

…публика дотор үхибүүдэй санаторинууд үсөөн бай… Хото городууд болон хүдөө нютагуудта барилгануу…хэдээ, үхибүүдэй наадаха талмайхануул болон …нна түхеэрэлгэнүүд бодхоогдохоор хараалагдана-

…ультура ба спорт тараан дэлгэрүүлхэ, халдабарита …үдhээ hэргылхэ тушаа санитарно-гэгээрэлэй хү…га гүйсэд ябуулагданагүй.

…ряадай АССР-тэ үхибүүдэй эдеэ хоолой продукт…э үйлэдбэрилхэ тухай» республикын Министрнүү…оведэй 1979 оной июниин 8-да баталан абтаhан тог…гүйсэд дүүргэгдэнэгүй гэжэ республикын Мини…үдэй Совет тэмдэглэбэ.

… бүхы дутагдалнуудые усадхахаар республикын …ые хамгаалгын, Гэгээрэлэй министерствэнүүд, Бу…й АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Физ…ра болон спортын комитет, нютагай Соведүүдэй …комууд, Буркоопсоюзай правлени, Худалдаа най… министерство Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор …агдаба.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ

АМЖАЛТА ТЭЭШЭ УРЯАЛНА

Район доторнай оршодог долоон ажахын 180 отара, hү haалиин 17 фермэ, арба гаран полевой станай болон гүүртэнүүдэй малшад, хонишод, механизаторнуудай бэеын элүүр энхые сахиха талаар манай түбэй больницын хүдэлмэрилэгшэд нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Тэдэнэр гурбан хоног бүхэндэ нэгэ дахин холын отара, гүүртэнүүдээр ябажа, малшад, хонишодойнгоо бэеын элүүрые шалгадаг, ариг сэбэрые шалгадаг, эм дом тараадаг байхаhаа гадна, элүүр энхын булангуудые эмхидхэдэг, лекци, хөөрэлдөөнүүдые олоор үнгэргэдэг юм. Мүнөө хабарай тарилгын хүдэлмэри түлэг дундаа. Полевой стануудай ариг сэбэрые сахиха, механизаторнуудай бэеын элүүрые шалгаха, тэдэнние хэрэгтэй эмүүдээр болон бусадшье шухала хэрэгсэлнүүдээр гүйсэд хангаха хэмжээ ябуулганууд манай түбэй больницын хүдэлмэрилэгшэдэй зүгhөө үнгэргэгдэжэ байна.

Энэ хэрэгээ саг соонь эмхитэй hайнаар үнгэргэлгэдэмнай участково больницануудаймнай, фельдшерскэ болон фельдшерско-акушерскэ пунктнуудай хүдэлмэрилэгшэд ехэтэ туhалдаг юм. Тэдэнэр өөhэд өөhэдынгөө даалгагдаhан участогуудта эмхидхэлэй, ажалшадай элүүр энхые хамгаалгын хүдэлмэринүүдые hайнаар үнгэргэжэ байна.

Район доторнай 6 участково — Барханай, Хара-Модоной, Гааргын, Майскын, Дэрээнэй, Уланхаанай — больницанууд, фельдшерско-акушерскэ 3 пункт, фельдшерскэ 10 пункт тоологдодог. Участково больницанууд, фельдшерскэ болон акушерскэ пунктнуудта дүршэлтэй бэрхэ, хүн зоной элүүр энхын хэрэгтэ бүхы наhаяа зорюулхаар бэлэн хүнүүд хүдэлнэ. Тэдэнэй дунда Софья Цыреновна Ширеторова, Валентина Аристарховна Анищенко гэгшэдэй нэрые дурдахаар. С. Ц. Ширеторова гушаад жэлэй туршада Могойтын фельдшерско-акушерскэ пунктые даагшаар ажаллана. Тэрэ нэгэдэхи категориин фельдшер, тиихэдэ «Элүүрые хамгаалгын отличник» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэнхэй.

Хара-Модоной фельдшерскэ пунктые даагша Ю. Г. Мандаракшиевагай оролдосо ехэтэй хүдэлмэриие мүн лэ тэмдэглэхээр. Барханай участково больницын хүдэлмэрилэгшэд илангаяа hайнаар хүдэлнэ. Тэдэнэр район дотороо томохон ажахынуудай нэгэн болохо Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой бүхы гүүртэ, отарануудаар ябажа, малшад болон хонишодые медицинын талаар хангадаг юм. Гансал энэ ажахыда хамта дээрээ 36 отара, hү haалиин 3 фермэ тоологдоно. Колхозой центрhээ холо оршодог гүүртэ, отарануудта ажалладаг малшад болон хонишодой, энэл ажахыда ородог Хонхино, Элhэн нютагуудай хүн зоной элүүрые сахилга Барханай участково больницын хүдэлмэрилэгшэдэй нангин уялга болоно. Гэбэшье, больницын коллектив энэ уялгаяа яhала hайнаар дүүргэдэг байна. Саашадаашье тэдэнэй эрхимээр ажаллахань найдамтай. Барханай участково больницын хүдэлмэрилэгшэдэй амжалта туйлаха хэрэгтэ врач Светлана Дубеевна Цынгеевагай хубита бага бэшэ байха.

1982 оной социалис мүрысөөнэй дүнгөөр энэ больницын коллектив шалгаржа, район соогоо хоёрдохи hуури эзэлhэн юм. Нниттын малай үбэлжэлгын үедэ малшад, хонишодые медицинын талаар hайнаар хангахын тула Барханай участково больницын хүдэлмэрилэгшэд горитойгоор оролдоно. Эндэ дүршэлтэй бэрхэ, олон жэлэй туршада ажаллажа байhан хүнүүд бии. Залуушуулые hурган хүмүүжүүлэгшэдшье олон. Тэдэнэр лэ, олон жэлдэ ажаллажа олоhон баян дүршэлдөө залуу халаание hургажа, ажабайдалай үргэн замда гараха хэрэгтэнь туhалдаг гээшэ. Ушар тиимэhээ залуу мэргэжэлтэдшье ажаллахаяа дуратайгаар ерэдэг юм. Барханай, Хара-Модоной, Майскын участково больницануудта мэргэжэл шадабарияа дээшэлүүлхэ, түрүү дүй дүршэл халан абаха талаар конкурснууд хододо үнгэргэгдэдэг болонхой. Иимэ конкурснууд залуу мэргэжэлтэдтэ туhатай, тэдэнэй ажал хэрэгтэнь hайнаар нүлөөлдэг байна.

Нёдондо жэлдэ үнгэргэгдэhэн фельдшернүүдэй районно конкурс-харалга Хонхинын фельдшерскэ пунктые даагша Санжидма Мункуевна Бадмаева шалгаран гаража, республиканска конкурсдо хабаадаха золдо хүртөө бэлэй. Тиигэжэ Улаан-Үдэ хотодо үнгэргэгдэhэн конкурсдо мүн лэ эрхимлэжэ, нэгэдэхи hуури эзэлhэн, нэгэдэхи категориин фельдшер гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, орон соогуураа аяншалха түлөөhэгүй путевкоор шагнагдаа hэн. Эндэ Санжидма Мункуевнагай эрдэм мэдэсэнь, ухаансар бэрхэ, hүбэлгэн байhаниинь, мүн өөрынгөө ажал хэрэг hайнаар мэдэдэг байhаниинь үндэрөөр сэгнэгдээ ха юм.

Залуу мэргэжэлтэ Татьяна Орлова Майскын участково больницада амжалтатайгаар ажаллажа байнхай. Дэрээнэй участково больницада Любовь Дырчикова мүн лэ ажалайнгаа намтарые эхилэнхэй.

Районоймнай түбэй больницадашье залуу мэргэжэлтэд олон юм. Тэдэнэй дундаhаа эрхим ажалаараа шалгардаг, хүн зондо урин налархайгаар хандадаг басагадые — Елизавета Дондупова, Сарра Будаин гэгшэдые дурдахаар. Эдэнние ажал хэрэгтээ дурлуулжа, саашанхи ажабайдалаа үргэлжэлүүлхэдэнь дэмжэжэ, hайн hайхание хүсэн ябадаг hурган хүмүүжүүлэгшэд тухайнь дурдангүй гарахаар бэшэ. Манай коллектив соо ажалша бэрхэ хүнүүд олон юм. «Элүүрые хамгаалгын отличник» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй хүдэлмэрилэгшэд үсөөн бэшэ. Тэдэнэй тоодо медсестра Евдокия Цыреновна Цыденова, ахалагша медсестра Дора Борсоевна Домшоева, Александра Кононовна Потужная гэгшэд оролсоно. Больницымнай хүдэлмэрилэгшэд гансал ажалаа хараад ябадаг бэшэ, мүн ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Түбэй больницын хүдэлмэрилэгшэдэй дундаhаа хамта дээрээ арба гаран хүн районно болон сомоной Соведүүдэй депутадуудаар hунгагданхай. Районно больницымнай ахамад врач Надежда Намдыковна Ринчинова районно Соведэй депутадаар hунгагдаhан. Тэрэ хүн зоной элүүр энхые сахиха, больницынгаа хүдэлмэриие эрхилхынгээ хажуугаар hунгагшадайнгаа захилнуудые оролдосотойгоор дүүргэдэг.

Уран hайханай харалгада, спортивна мүрысөөнүүдтэ хабаадагшадшье олон. Һур харбалгаар спортын мастерта кандидат Л. Д. Бурхитова коллектив дотороо спортивна мүрысөөнүүдые үнгэргэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэрэнэй, мүн спортдо дуратайшуулай үүсхэлээр haяхан шатараар мүрысөө үнгэргөөбди. Уран hайханай харалгаар манай больницын коллектив гурбан жэлэй туршада нэгэдэхи hуури эзэлжэ ябана. Хүүгэдэй түбсанаториин хүмүүжүүлэгшэ Анна Ешеевна Сабхандаева уран hайханай коллективые хүтэлбэрилдэг. Түбэй больницын хирург К. Г. Патрин, шүдэ аргалдаг врач Д. Ц. Улзытуев, СЭС-эй ахамад врач С. Ц. Будаев, медсестранууд С. Будаин, О. Дымбренова гэгшэд уран hайханай харалгада эдэбхитэй хабаадагшад юм. Эдэнэр районойнгоо ажахынуудаар, гүүртэ, отарануудаар ябажа, концерт наада харуулдаг гээшэ.

Тиихэдэ больницымнай хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлээр конкурснууд үнгэргэгдэжэ байдаг. Элдэб үбшэнhөө яажа hэргылхэ тухай хөөрэлдөөнүүд, лекцинүүд олоор уншагдадаг. Ажалай журам шангадхаха талаар шухала хэмжээнүүдэй абтаhанай ашаар хүдэлмэриhөө гээгдэхэ, ажалай үедэ зайха ушарнууд үсөөржэ, хүдэлмэриин үдэр бүхэн үндэр бүтээсэтэйгээр, ашаг үрэ ехэтэйгээр үнгэрдэг болонхой. Коллективэймнай гэшүүд КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө оролдосо ехэтэйгээр ажаллана. Мүнөө үедэ орон доторнай үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ байhан ажалша коллективүүд тухай Хуулиин проект манайшье коллективэйхид халуунаар дэмжэн, өөhэдынгөө hанамжа дурадхалнуудые оруулна.

Гэбэшье ажал хүдэлмэридэмнай дутуу дундануул үзэгдөөд лэ байна. Гол дутагдалнай гэхэдэ, больницымнай байранууд мүнөөнэй эрилтэдэ харюусахаар бэшэ болонхой. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ шэнэ больница баригдахаар хараалагдана. Фельдшернүүдэймнайшье хүдэлдэг байранууд хуушаранхай. Залуу мэргэжэлтэд иимэ фельдшерскэ пунктнуудта удаан ажалланагүй. Юундэб гэхэдэ, нэгэ нэгээрээ хүдэлхэдөө тэдэнэр мэргэжэлээ саашань дээшэлүүлхэ аргагүй болоно. Хөөрэлдэжэ, зүбшэл заабари абаха, дүй дүршэлдэ hургаха хүнэй хажуудань үгы дээрэhээ, залуу мэргэжэлтэнэй тээлмэрдээдшье абаха үе дайралдана.

Хэды тиибэшье дутагдалнуудаа саг соонь усадхажа, саашадаа бүри hайнаар хүдэлхын тула бүхы шадалаараа оролдохо ёhотойбди. Хүн зоной элүүр энхые хамгаалха талаар хэхэ хүдэлмэримнай үшөөл ехэ. Түрэл республикынгаа алдарта 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтаха гэhэн мэдэрэл манай коллективэй гэшүүн бүхэнэй сэдьхэлдэ хадуугдажа, амжалта тээшэ уряална.

Д. ЦЫРЕНОВ,
Хурамхаанай районой түбэй больницын эмхидхэлэй таhагые даагша.

Владимир Назарович Ильин эд хэрэглэгшэдэй кооперациин системэдэ хорин табан жэлэй туршада хүдэлжэ яошна. Һүүлэн үедэ тэрэ Сэлэнгын районой Тамчын сельпогой түрүүлэгшын тушаалда ажаллаха зуураа, эндэхи худалдаа наймаанай эмхинүүдэй хүдөөгэй ажалшадые эрхим hайнаар хангаха хэрэгые тусхай анхаралдаа абажа, нарин нягтаар хинан шалгажа байдаг заншалтай. Тэрэнэйнь ашаар үнгэрhэн жэлдэ сельпогон хүдэлмэрилэгшэд муу бэшэ үрэ дүн туйлаа, малшадай, хонишодой зүгhөө нэгэтэ бэшэ баяр баясхаланда хүртөө. Республикынгаа ойн баярай жэлдэшье эндэхи худалдаа наймаанай эмхинүүд hайнаар ажаллажа байнхай. Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдэхээр хараалагдана. Эндэшье сельпогой түрүүлэгшэ, дайнай ветеран нүхэр В. Н. Ильинэй габьяа ехэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Н. Ильин.
А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

…ядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

…УРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ЮРИСТ» ГЭҺЭН …НДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ БИИ БОЛГОХО ТУХАЙ

…уряадай АССР-эй габьяата юрист» гэhэн хүндэтэ …зэргэ бии болгохо.

…уряадай АССР-эй габьяата юрист» гэhэн хүндэтэ …зэргэ тухай Дүрим баталха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

…лаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан
…83 оной майн 19.

«БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ЮРИСТ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ТУХАЙ ДҮРИМ

1. Хүдэлмэри дээрээ гү, али научно-шэнжэлгын хүдэлмэридэ онсо шалгараhан, социалис хуули бэхижүүлхэ, юридическэ эрдэм хүгжөөхэ талаар габьяатай, сүүдэй органуудта, прокуратура болон дотоодын хэрэгүүдэй органуудта гү, али түрэнэй болон ниитын организацинуудта 10 жэлhээ дээшэ ажаллаhан мэргэжэл ехэтэй юристнүүдтэ «Буряадай АССР-эй габьяата юрист» гэhэн нэрэ зэргэ олгогдохо.

2. Буряадай АССР-эй зохихо министерствэнүүд ба албан зургаануудай зууршалгаар «Буряадай АССР-эй габьяата юрист» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум олгохо.

3. Арадай депутадуудай районно, городской Соведүүд, тэдэнэй гүйсэдкомууд, эмхи зургаанууд, предприятинууд болон организацинуудай захиргаанууд, партийна, профсоюзай болон ниитын бусад организацинууд хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай Буряадай АССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудта (хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо хүнэйнь ажалладаг эмхи зургаан, предприяти ямар министерствын мэдэлдэ байнаб) зууршалдаг.

Хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай зууршалгадань зохихо профсоюзуудай комитедүүдэй тобшолол хабсаргагдаhан байха ёhотой.

4. «Буряадай АССР-эй габьяата юрист» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоhон хүнүүдтэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Грамота, үнэмшэлгэ барюулагдадаг.

5. Имагтал Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум хүндэтэ нэрэ зэргэ болюулха ушартай.

ТАСС АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

ЯДЕРНА ДАЙНАЙ АЮУЛ САРАХА

Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европын газар дайда дээрэ тараан тодхохые Вашингтоной түсэблэжэ байhантай дашарамдуулан, Совет правительствын хэhэн мэдүүлгые дэлхэйн хэблэл болон олонниитэ шэнжэлхэдээ, энэ хадаа империализмын эзэрхэг түримхэй бүлэгөөрхидтэ саг соогоо эгдэhэн hануулга, ядерна буу зэбсэгүүдые хорооха, хизаарлаха талаар шэглүүлэгдэhэн али алинда таарамжатай шиидхэбэринүүдые абаха уряа болоно гэжэ тоолоно. Олонниитын дунда мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд, гадаадын оронуудай политическэ элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад энэ шухала документые тайлбарилан шэнжэлхэдээ, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар шэглүүлэгдэhэн СССР-эй залан сэхэ, эб найрамдалта гадаадын политическэ хараа шэглэл тэрэ болоно гээд тэмдэглэнэ.

Буу зэбсэгүүдые, нэн түрүүн ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлахые, хорооходые хараалhан шиидхэбэринүүдые бэдэрхэ гээшэ бүхы гүрэнүүдэй уялга болоно гэжэ Советскэ Союзай тоолоно байhыень Совет правительствын мэдүүлгэ үшөө дахин гэршэлнэ гээд «Нойес Дойчланд» (ГДР) «Эб найрамдалай ба харилсаа холбооной аша туhада» гэhэн редакционно статья соогоо бэшэнэ. Совет мэдүүлгэ ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха арга боломжо нээнэ.

Һүүлэй неделинүүдэй туршада соо Советскэ Союз ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха талаар шэглүүлэгдэhэн хэдэ хэдэн үүсхэл гаргаа гэжэ Парижай «Юманите» газетэ шэнжэлэл соогоо тэмдэглэнэ. Харюу абажа ядахадаа, СССР өөhэдыгөө хамгаалха хүсэ шадалаа бэхижүүлхэ харюугай хэмжээнүүдые абаха баатай болоhон тухайдаа мэдүүлбэ.

Американ шэнэ ядерна ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхолгын хойшолонгууд тухай бодомжолхыень США болон тэдэнэй союзнигуудые Советскэ Союз уряалба гээд Парижай «Матэн» газетэ бэшэнэ. Совет дурадхалнуудта бүтэмжэтэй hайн харюу үгэхыень мүн лэ уряалаа.

ФРГ-гэй политическэ элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, СДПГ-гэй правлениин президиумэй гэшүүн Эгон Бар «Дойчланд функ» радиостанцида интервью үгэхэдөө, иигэжэ мэдүүлбэ: «Долоон ехэ капиталис ороной хүтэлбэрилэгшэдэй Вильямсбергдэхи уулзалга дээрэ баталагдан абтаhан мэдүүлгэ дотор шахардуу шанга байдалые hуларуулха тухай нэгэшье үгэ хэлэгдэнэгүй. Энэ мэдүүлгэ ондоо политикада — буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээхэ политикада зорюулагданхай байна».

Хэрбээ американ ядерна шэнэ ракетэнүүдэй Баруун Европодо тараан тодхогдохоор түсэблэгдэхэдэнь, харюугай хэмжээнүүдые абахабди гэхэдээ, баруунай оронуудта уридшалан hануулга хэжэ байhыень Совет правительствын мэдүүлгэ үшөө дахин гэршэлбэ гэжэ Японой «Майнити» газетэ тэмдэглэнэ.

ООН-ой АЮУЛГҮЙН СОВЕДТЭ

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Аюулгүйн Соведтэ Намибиин асуудалые зүбшэн хэлсэжэ дүүргэбэ. Энэ газар дайда дээрэхи арад зониие дарлан мүлжэhэнэй түлөө гансал тэдэниие булимтаран эзэмдэгшэд — Урда Африкын расистнууд бэшэ, харин тэдэниие дэмжэдэг США, мүн НАТО-гай талаар тэдэнэй союзнигууд харюусалгатай байна гэжэ дэлхэйн олонхи гүрэнүүд этигэн найдажа байhанаа мэдүүлээ.

Энэ талаар ООН-ой тодо шиидхэбэринүүдэй биишье hаань, Намибиин асуудалые гуримшуулха хүсэлэл оролдолгонуудай мухардашоод байhандань, Соведые зарлалгын үүсхэлшэд — Африкын оронууд болон бүлэглэлнүүдтэ хабаадалдаггүй хүдэлөөн гүнзэгы сэдьхэлhээ hанаагаа зобожо байhанаа мэдүүлнэ. Энэ түбиин урда хубидахи байдалые сэрэгэй хёмороо зүриншэлдөөтэй байлгахые оролдодог Вашингтоной ябуулганудhаа тус асуудал бэрхэшээл түбэгтэ ороhон байха юм.

Долоон хоногhоо дээшэ саг соо үргэлжэлhэн хөөрэлдөөнүүдтэ 57 ороной түлөөлэгшэд үгэ хэлэбэ. Расис хүсэнүүдэй Намибиие булимтаран эзэмдэхэ гэhэн ябуулгаар бэеэ дааhан байдалтай Африкын дураа гутажа байhые зүбшэн хэлсэлгэнүүд харуулаа.

Африкын гүрэнүүдэй ба бүлэглэлнүүдтэ ородоггүй хүдэлөөнэй түлөөлэгшэд Рейганэй захиргаанай африкан политикые эрид буруушааба. Вашингтоной тусхай тушаалтад Африка түбидэ имагтал өөhэдынгөө стратегическэ аша туhые харахадаа, энэ түбиин арадуудай үндэhэн аша туhые баhамжалан доромжолдог байха юм.

ЮАР-ай зүгhөө үүдхэгдэhэн эзэрхэг түримхэй ябуулгануудта харюу сохилто үгэхэдэнь туhаламжа үзүүлхын тула НРА-гай правительствын гүйлтаар эндэ ерээд байhан Кубын интернационалистнуудые Анголоhоо гаргаад лэ байгаа hаань, Намибида бэеэ дааhан байдал олгогдохо юм гэhэн Вашингтоной эрилтэ яашье таарахагүй байна.

Иимэ эрилтэ Аюулгүйн Соведэй тогтоолнуудта яашье таарахагүй байна. Энэ хадаа НРА-гай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсаhан ушар болоно гэжэ Анголын гадаадын хэрэгүүдэй министр П. Жоржи мэдүүлээ. Тэмдэглэмээр юумэниинь юуб гэхэдэ, Преториин түлөөлэгшэhөө бэшэ хэншье энэ hанал бодолыень Аюулгүйн Соведтэ дэмжэбэгүй. Вашингтоной НАТО-гай союзнигуудшье энэ асуудалаар дуугай байба.

Аюулгүйн Соведэй хүдэлмэриин түгэсхэлэй шатада тэрэнэй гэшүүд тодорхой дурадхалнуудые hайшааха зэргэтэй. Ушарынь гэхэдэ, тэдэниие бэелүүлгэ Намибиие сүлөөлхэ хэрэгтэ урагшаа алхам хэхэ арга олгохо байна бшуу.

ФИНЛЯНДИИН ПРЕЗИДЕНТЫН ХАРЮУ

ХЕЛЬСИНКИ. Финляндиин Республикын президент Мауно Койвисто Финляндиин Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын уряалаар эндэ ерээд байhан бүлэг совет журналистнуудтай уулзажа, тэдэнэй асуудалнуудта харюусаба.

Хани ёhоной албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэхээ байhан тухай асуудалда президент харюусахадаа, эдэ хөөрэлдөөнүүдые, уулзалгануудые Финляндида hонирхолтойгоор хүлеэжэ, тон наринаар бэлдэжэ байна гэжэ тэрэ хэлээ. Хани барисаан, харилсаа холбоон, нэгэ нэгэндээ туhалалсаха тухай совет-финляндиин договорой болзорые саашадань hунааха тухай протоколдо гар табигдаха байна. Энэ хадаа хөөрэлдөөнүүдэй гол удха шанар болоно.

Совет-финляндиин худалдаа наймаанай-экономическа харилсаанда президент дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлэбэ.

Европын хойто хубида ядерна буу зэбсэггүй зоно байгуулха тухай асуудалда М. Койвисто тогтожо хэлэхэдээ, Финляндиин президент У. К. Кекконен Европын хойто хубида ядерна буу зэбсэггүй зоные байгуулха тухай дурадхал 20 жэлэй урда тээ оруулаа hэн гэжэ hануулhан байгаа. Энэ дурадхалынь мүнөөшье хүсэндөө байhаар. Финляндиин дурадхалые Советскэ Союзай халуунаар дэмжэжэ байдаг тухай тэрэ хэлэбэ.

Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө, эб найрамдалые бэхижүүлхын түлөө президент У. К. Кекконенэй hанал бодолые бэелүүлхын тула Финлянди саашадаашье ехэ хүсэлэл оролдолгонуудые гаргаха юм гэжэ М. Койвисто мэдүүлээ.

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЭ БА ЭРДЭМ ҺУРГУУЛИ

…ОНДОМНАЙ ХЭДЫ ҺУРГУУЛИ ХЭРЭГТЭЙБ?

…hурантаашьегүй тон …уули хэды хэрэгтэйб, …эн лэ байха ёhотой… гү гэжэ hанахаар, … олон зонтой орон …рез улам олон hур… байха болоно гү? …одоо тиимэ бэшэ

… түүхэтэ үльгэр жэшээ бологшо совет обществын дүй дүршэлые абажа харая. 60 жэлэй урда нэлэнхыдээ шахуу үзэг мэдэхэгүй байhан хүн зониие үзэг бэшэгтэ түргэнөөр hургаха баатай болоо hэмди. Тиин бүхы бэрхэшээлнүүдые дабан гараад, мүнөө совет общество дэлхэй дээрэ эгээл эрдэм hургуулитай хүн зонтой болонхой.

СССР-тэ бүхы hураха зониие хабаадуулха аргатай гэгээрэлэй эмхи гурим байгуулагданхай. Тэрэнэй улам нарижуулагдажа байдагынь элитэ. Эрдэм hургуулиин хүгжэлтын хэмжээе иимэ тоонууд харуулна гэбэл:

…ЭНХЫ ЭРДЭМЭЙ ҮДЭРЭЙ ҺУРГУУЛИНУУДАЙ, МҮН ТЭНДЭ ҺУРАГШАДАЙ ТОО

	1940 он	1965 он	1970 он	1975 он	1980 он
…инууд	192 мянга	190 мянга	175 мянга	133 мянга	150 мянга
…ад	34,8 млн.	43,4 млн.	45,4 млн.	39,5 млн.	42,6 млн.

… юун түрүүн харагдаба? hургуулинуудай …өөржэ байhаниинь, ха…рагшадай тоо яанаб? …н сагта улам дээшэл…жаа, доошоо орожо …эд юундэ тиигэнэб? … наада захань до…эхилээд 17—18 наhа …бүгэдэ hурана ха юм. …классай гүйсэд дун…ули түгэсхэхэ гээшэ …онуудай залуушуулда болонхой.

… зарим үхибүүд най… дүүргээд, IX клас…, харин техническэ …эй гү, али тусхай дун…улида ородог. Тэзд …урагшадай тоо балай …шэ юм. Харин 1970 …йшо hураггүй олон …миллион шахуу) хү…рагшадай тоо үсөөр…. Энэ ямар ушар шалтагаантайб? Түбхын түрүүндэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай нүлөөн үзэгдэнэ. Тэрэ үедэ манай орон 10 гаран процент зоноо алдаа бшуу. Мүн лэ тэрэ үедэ хүн зоной түрэсэ эрид үсөөрөө hэн. Дайнай шэрүүн сагта түрэжэ ехэ болоод, гэр бүлэтэй болоhон хүнүүдшье тиимэ олон бэшэ хүүгэдыншье үсөөн байха юм. 1961—1969 онуудта түрэhэн удаадахи үетэн бүхэнэй тоо урда үеынхиhөө үсөөн байдаг байгаа. Имагтал 1970 онhоо эхилэн, байдал заhаржа, хуушан түхэлдөө орожо эхилээ. Эдэ бүгэдэhөө юун болооб?

1961 ондо түрэhэн үхибүүд долоон жэл болоод hургуулида ороо. Ондоогоор хэлэхэдэ, 1968—1969 онуудта ороhон болоно. Тэрэ үедэ, мүн тэрэнhээ хойшо үшөө найман жэлэй туршада нэгэдэхи класста орогшодой тоо улам үсөөржэл байhан юм. Имагтал 1977 онhоо эхилэн, тэрэ тоо дахяад олошоржо захалаа. Һурагшадай тоогой ямар ушарhаа иигэжэ үсөөрhэниинь ойлгосотой. Тиин 1970 онhоо хүн зоной түрэсын олошорходо, hурагшадайшье тоо дахин нэмэжэ эхилээ hэн.

Харин hургуулинуудай тоо үшөөл удаан сагта урдынхидаал адли доошолжо байха юм. Урдань, соёлой хубисхалай түрүүшын шатада, Октябриин революциин hүүлээр дэлгэрhэн социалис байгуулалтын эхиндэ hургуулинууд шууд түргэнөөр олошордог байгаа. Юундэб гэхэдэ, hургуули hудар ехээр дуталдадаг байжа, олон үндэhэ яhатан бүхы үргэн уужам ороноо hургуулинуудаар түргэн хангаха хэрэгтэй байгаа.

Мүн дайнай hүүлээрхи түрүүшын жэлнүүдтэ hургуулинууд түргэн олошороо hэн. Юундэб гэхэдэ, гитлеровскэ булимтаралга, эзэмдэлгэhээ ушарhан ехэ хохидолые дабаха хэрэгтэй байгаа. Дайсан 82 мянган совет hургуули шатааhан, hандаргаhан, тоноhон юм. Тэдэ hургуулинуудые ехэнхидээ хуушан проектнүүдээрнь яаралтайгаар баридаг hэмди. Эгээл шэнэ, эрхим зэргын архитектурно-инженернэ шиидхэбэринүүдэй бии болохые хүлеэхэ саг үгы байгаа.

Харин мүнөө байдал тад ондоо болонхой. СССР-тэ гэгээрэлэй эмхи гуримай нарижан hайжарха тума байдал ондоо боложо эхилээ. Манай орондо бүгэдэ ниитын эхин hургуули бүри 30-аад онуудта, бүгэдэ ниитын найман жэлэй hургуули 50-яад онуудта, бүгэдэ ниитын дунда hуралсал 70-аад онуудта тогтоогдоhон юм. Энээнэй эсэстэ эхин шатын hургуулинууд түргэн үгы болоно, найман жэлэй hургуулинууд мүн лэ үсөөрнэ, харин арбан жэлэй hургуулинууд улам олошорно. Урдань тэдэ үсөөн байhан hаа, мүнөө бусад түхэлэй hургуулиин тоое үлүүлээ.

Бүхы дээрэнь харахада, илангаяа жэжэхэн, хүдөөгэй hургуулинууд үсөөрнэ. Энээнэй нэгэ шалтагааниинь хадаа хүн зоной хото городто нүүлгэ болоно. 1922—82 онуудай туршада городойхидой тоо 16 процентhээ 64 процент хүрэтэр нэмээ. Тиигээд саашадаа ямар болохоб?

Мүнөөнэй шэглэл саашадаашье улам элеэр үзэгдэжэ, hургуулинууд томодхогдожо, бүри үсөөрхэ. Хэрбээ hургуули бүхэнэй дунда зэргэнь 960 hууритай байгаа hаань, бүри мүнөө тэдэнэй тоо гурба дахин үсөөрхэ байгаа. Арбан жэлэй hургуули тиимэл байбал hайн hэн. Гэбэшье мүнөө дээрээ гол түлэб городтол тиимэ hургуулинууд баригдана. Харин Россиин дэрээбэндэ, Кавказай аулда гү, али Дунда Азиин кишлагта заримдаа зуу хүрэхэгүйхэн үхибүүд лэ hургуулида ородог. Гэтэр манай орондо хүдөөгэйхидэй тоо үшөөл удаан сагта нилээд ехэ байха (хэрбээ мүнөө 36 процент hаа, 2000 жэл багаар 25 шахуу болохо).

Холо ойрын дэрээбэн, аулнууд болон кишлагуудhаа үхибүүдые асаржа, абаашажа байхын тулада транспорт саг үргэлжэ ябуулагдадаг болоно.

Байгша табан жэлдэ (1981—1985) 4,3 миллион hууритай, тэрэ тоодо 2,3 миллион hууритай хүдөөгэй юрэнхы hуралсалай hургуулинуудые бариха гэhэн түсэб дүүргэгдэжэ байнхай. Эдэ байшангууд тон шэнэ проектээр баригдажа, hүүлшын эрхим техникээр түхеэрэгдэнэ.

Лев БОБРОВ,
АПН-эй шэнжэлэгшэ.

ЭДИР УРАШУУЛАЙ ЭХИН АЛХАМУУД

Улаан-Үдэ хотын П. П. Постышевой нэрэмжэтэ Пионернүүдэй байшанда 37 кружок, клуб болон секци тоологдодог. Уран зурагай, хатарай, дуунай, оёдолой, ракетэ бүтээлгын болон бусад кружогууд, секцинүүдтэ үхибүүд ябаха угаа дуратай юм. Зөөлэн наадаһайн, эсхэлгын ба оёдолой, нэхэлгын авиамодельнэ болон ракетэ бүтээлгын кружогуудта ябадаг үхибүүдэй жэлэй туршада бүтээһэн зүйлнүүдэй тоосоото выставкэ тэндэ нээгдэбэ.

Авиамодельнэ болон ракетэ бүтээлгын кружогой выставкэдэ табигдаһан элдэб эсын түхэлэй самолёдууд, ракетэнүүд, планернууд, онгосонууд бидэнэй анхарал татаба. Үхибүүдэй бүтээһэн ниидэлгын аппарат бүхэн өөр өөрын паспорттай. Потолоогто үлгэгдэһэн ногоон, боро, улаан үнгэтэй самолёдууд ниидэжэ ябаһандал, зэргэлүүлжэ табигдаһан бүлэг ракетэнүүд ниидэхээ байһандал харагдана. Эдэ уран бүтээлнүүд сооһоо Саша Гомбоевой «А-1» түхэлэй планер, Сергей Яковлевай «Ла-7», «Уа-2» түхэлэй самолёдууд тухай магтаалай үгэнүүд олон намжа дурадхалнуудай дэбтэртэ аржытар бэшэгдэнхэй.

Энэ хадаа тус кружогые хүтэлбэрилэгшэ А. А. Матафонов М. С. Нестерева хоёрой габьяа болоно.

Зөөлэн наадаһайн кружогой класс. Наадаһайнуудые үхибүүд оёо гэжэ үнэншэхэнь бэрхэ. «Хойто зүгтэ» гэжэ нэрлэгдэһэн бүтээл хараябди. Урса гэрхэн, нохой хүллэһэн шаргаар саһан дээгүүр наадажа ябаһан үхибүүд, үхибүүдэй эхэ, хандагай, хөөрхэн пингвин. «Ой соохи һургуули» гэһэн наадаһайнуудай найруулга харан тогтолтой. Томо хара самбарай дэргэдэ томоотой Галуун-багша тоо бодолгын жэшээ харуулна. Шаб шара поршоонхо, эрээн гүрөөһэнэй хүбүүхэн, пудель нохойн буржагархан гүлгэн багшынгаа урдаһаа ехэ анхаралтайгаар харанад.

Үхибүүд кружогые ябуулагша Валентина Григорьевна Степановагай ударидалга доро наадаһай хэдэг. Тэдэнэй бүтээһэн наадаһайнуул бултадаа үхибүүдэй абаэн зандал һайн һайхан илдам. Юуб гэхэдэ, эндэ табигдаһан наадаһайнуудай дунда хорото хэрэгээрээ суутай шоно, Яга-хүгшэнине гү, али яндач Кащейе харахагүйт. Кружогойхид оёһон наадаһайнуудаа үхибүүдэй байшанда хүмүүжүүлэгдэжэ байгшадта, тиихэдэ Улаан-Үдэ хотын хүндэтэ айлшадта бэлэглэдэг заншалтай. Тэдэнэр үхибүүдэй уран бүтээлнүүдэй выставкэдэ өөһэдынгөө наадан хайнуудаа табижа, уран бэлигээрээ, шаадбаряараа ехэшүүлые гайхуулдаг юм.

Энэ кружогой хүдэлмэри дээрэ багахан тобшолол хэлтэй. В. Г. Степанова үхибүүдые ажалда, түрэл хизаар орондоо, гоё һайханда болон зохёохы хүдэлмэридэ дуратайгаар хүмүүжүүлхэһээ гадна, уран, һайхан зантай байхыень тэдээндэ нүлөөлнэ.

Үүдэн дээрээ «Нэхэлгын кружок» гэжэ бэшэгдэһэн хабтагайтай таһалга руу оробобди. Баруун ханадахи томо стенд дээрэ бээлэйн, малгайн, үмдэнэй, платиин болон хубсаһанай бусад зүйлнүүдэй жэжэхэн хэбүүд үлгөөтэй байна. Харин зүүн ханадань янза бүриин онол аргаар нэхэгдэһэн хүнэй хорхойтомо хубсаһан жэрынэд. Эндэ тус кружок ябуулдаг Татьяна Михайловна Субочеевата танилсабабди.

—Нэхэлгын кружогто 90 үхибүүд ябадаг юм,—гээд Т. М. Субочеева хөөрөөгөө эхилнэ. — Пионернүүдэй байшанда дүтэхэнэ ажаһуудаг, һурадаг үхибүүднээ гадна, мяханай комбинадай дунда һургуулинуудһаа, аяар Дээдэ-Онгостойһоо, Гурэльбэһээ, Сотниковоһоо ябадаг. Хоёр жэлэй туршада хэшээлээ нэгэшье хаянгүй, нэхэлгын дүршэл шадабарияа улам дээшэлүүлһэн басагадта «Пионер-инструктор» гэһэн үнэмшэлгэ барюулдагбди. Кружогтомнай табан жэлэй туршада ябаһан Люба Дульская, нёдондо Москвагай нэхэлгын училищида ороо. Людадал адли бэлиг шадабаритай Марина Борисова ехэ орёо онол аргаар нэхэдэг болонхой. Юрэдөө, Дульская шэнги басагад яһала олон юм,—гээд хөөрөөгөө тэрэ тобшолбо.

Татьяна Михайловна үшөө дунда һургуулида һуража байха үедөө Т. С. Рангинагай ябуулдаг нэхэлгын кружогто ябадаг һэн. Дунда һургуулияа дүүргэжэ, Улаан-Үдын багшанарай училищида һураа. Удаань Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой институт дүүргэһэн намтартай. Мүнөө өөрөө 9-дэхи жэлээ энэ кружогой хүдэлмэри ябуулна. Нёдондо Улаан-Үдэ хотын үхибүүдэй уран бүтээлнүүдэй выставкэдэ табигдаһан тэрэнэй «алтан гарта» басагадуудай нэхэһэн хэдэн хубсаһые хүнүүд хараад, «энээниинэгнай машина нэхээ юм бэшэ гү. хэзээ хүн, угайдхадаа үхибүүн нимээр нэхэбэ гээшэб!..» гэлдэжэ байхыень хараһан Субочеева хэды шэнээн баярлаа һэн бэлэйб.

—Эсхэлгын ба оёдолой кружогой класс үхибүүдэй уран бүтээлнүүдэй выставкын һүүлшын зал. Зүүн ханадань үлгөөтэй байһан томо хайша дээрэ кружогойхидой «Долоо дахин хэмжэ, нэгэ дахин хэршэ» гэһэн уряа аржына. Харин нүгөө ханадань «Залхуу гарнууд сэсэн толгойдо хани нүхэр бэшэ» гэһэн оньһон үгэ тэрэ уряае дэмжэнэ.

Эндэ А. Я. Михайловагай хүтэлбэрилдэг кружогой мастерской гээшэ. Аза Яковлевнагай һургадаг басагадай оёһон түрүүшын плати, юбкэ, фартук, тиихэдэ кружогой «ветеран» басагадай уралан оёһон ёһото хубсаһанууд бидэнэй анхарал татаба.

—Манай кружогто 60 басагад һурадаг юм, — гээд А. Я. Михайлова хөөрэнэ. Нэгэ жэлэй туршада басагадайм оёһон эрхим 100 зүйл эндэ табигданхай. Эдэ басагадууд кружогто ябаха ехэ дуратай юм. Тэдэнние бүдөө зүбөөр эсхэжэ, гоёор, шанартайгаар оёхыень һургадагон. Нэгэ жэлэй туршада ябаһан басагад юрын хубсаһа оежо шадаха болодог. Кружогто 2-3 жэлдэ ябагшад мүнөө үеын моодоор өөһэдтөөшье, хүнүүдтэшье хубсаһа оежо шадаха болодог. Эсхэлгын ба оёлгын болон бусад кружогуудта үхибүүдые ажалаар хүмүүжүүлхэ гэһэн зорилго табигдадаг. Мүнөө харахада, энэ хүдэлмэримнай яһала урагшатай ябуулагдана гэжэ хэлэхэ байнаб,—гээд хөөрөөгөө тобшолбо.

Совет ороной бүхы дунда һургуулинуудта, бага, ехэ наһанай үхибүүдэй эмхи зургаануудта ургажа ябаһан эдир үетэнние ажалаар хүмүүжүүлхэ гэһэн зорилго мүнөө үеын эгээл шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Тэдэнние ажалаар хүмүүжүүлхэдээ болото жэшээ дээрэ гоё һайханда дуратай, налгай зохид зантай байхыень багшанар нүлөөлдэг юм.

Мүнөө бидэнэй харагша үхибүүдэй уран бүтээлнүүд энэ шухала зорилго һайнаар бэелүүлэгдэнэ гэжэ харуулаа. Энэ хадаа багшанарай үдэр бүри ябуулдаг хүдэлмэриин ёһото, жэшээ болгомо дүн гээшэ.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ.
манай корр.

АЯНШАЛГАДА УРИНА

Май һарын дүүрэжэ байхада, зунай аяншалгын хаһа түлэг оршобо. Хүн зон амаралтада гаража, согтой хүхюунээр, аша туһатайгаар амархые, аяншалхые, экскурсида гарахые түхеэрнэ. Аяншалга болон экскурсинуудай соведүүд удаадахи һарануудта үргэн ехэ, һонирхолтой программа дурадхана.

Имагтал һүүлэй жэлнүүдтэ аяншалгын федерацинуудтай, клубууд болон секцинүүдтэй хамта эдэ соведүүд түрэл нютаг соогуураа 19 мянга гаран маршрут зохёоһон байна. Жэл бүри тэдээгээр 19 миллион шахуу хүн аяншалдаг юм.

РСФСР-эй физкультурын эрхим түрүү коллективүүд, аяншалгын ба спортын эмхинүүд туристско-ниитын хүдэлмэриин баян дүй дүршэлтэй болонхой. Туризм болон экскурсинуудай талаар Россин республиканска соведтэ аяншалга ба экскурсиин талаар нютагай 78 совет, 453 бюро, 447 туристска клуб хүдэлдэг юм. Зунай шэнэ хаһада тэдэнэр олониитын аяншалгые хүгжөөлгэдэ, эдэбхитэй һайн амаралтын шэнэ аргануудые нэбтэрүүлгэдэ, хангалгын ашаг үрэ болон шанарые дээшэлүүлгэдэ онсо анхаралаа хандуулна.

Энэ зун Россин Федераци дотор аяншалгын 300 шахуу гостиница, бааза болон кемпинг хүдэлхэ байна. Һайнаар амарха дуратайшуулда бүхэсоюзна 180, нютагай хэдэн зуугаад харгы зам дурадхагдана. 1983 оной бүхэсоюзна шэнэ маршрудуудай дунда «Каспиин далай тээшэ», «Хойто Кавказ», «Хойто олтирогууд тээшэ» болон бусад харгы замууд ороно. Краснодарай хизаар, Хара ба Азовско далайнуудай эрье тээшэ, Дагестан, Карели, Ураал болон Алтай дээгүүр, Калининградска область соогуур гараһан харгы замууд аяншалагшадай дура татадаг байна.

«Россин алтан сахариг» гэһэн харгы зам илангаяа һайшаагданхай. Архитектурын, түүхын ба соёлой гайхамшагта хүшөөнүүд манай ороной болон гадаадын олон тоото аяншалагшадые, экскурсантнуудые һонирхуулдаг юм.

Туризм болон экскурсинуудай талаар Россин республиканска соведэй пресс-конференци Дээдэ Волгодохи Кострома хотодо болобо.

Россин соведэй түрүүлэгшэ Р. Чистяков үгэ хэлэхэдээ, республикын аяншалгын харгы замай ехэ арга нөөсэнүүд болон хараа түсэбүүд тухай хөөрөө. Һүүлэй үедэ хото городуудайнь «алтан сахаригай» ородог Московско, Владимирска, Ивановска, Костромской болон Ярославска областьнуудт аяншалгын баазые үргэдх хын, аяншалагшад болон э скурсантнуудые хангал һайжаруулхын тула ехэ м мэн хэгдэнэ. Ябагаар гү, а автомобиляар аяншалхаһ гадна, хүнүүд морёор, ве сипедээр, уһан замаар лын аянда гарадаг болон

Һүүлэй үедэ гэр бүл рөө аяншалга үргэнөөр жөөгдэжэ байнхай. Има энэ сезондо РСФСР-эй а шалгын баазанууд 353 ган бүлые угтажа абаха Костромской областиой ведэй үүсхэлээр «Аба, болон бидэнэр бултадаа шалагша бүлэбди» гэһэн нирхолтой мүрысөөнүүд гэргэгдэхэ байна.

Бэеэ даагаад аяншалга гэнөөр хүгжөөгдэхэ бай Байгша ондо 7 миллион дээшэ хүн түрэл хизаар таг соогуураа аяншалхаа леэгдэнэ. Тэдэнэртэ зорю лагдажа 12700 маршрут хёогдоо. Энэнь нёдондо лэйхиһээ 533 маршруда олон байна. Зунай аянш гын хаһын нээгдэтэр 32 нэ клуб эмхидхэгдэн бай лагдаха. БАМ-ай туриств дай слет Эрхүүгэй облас до үнгэргэгдэхэ байна. дөөгэй аяншалагшадай бү россин нэгэдэхи слет Вор нежско областьдо болохо ю

Гэбэшье бэеэ даагаад ая шалгые хүгжөөлгэ улам гажа байгаа эрилтэнүүд үшөөл гээгдэнэ. Профсоюз дай һайн дуранай спорт бүлгэмүүдэй физкультур 130 мянга гаран коллек вэй оройдоол хахад хүбид аяншалгын секцинүүдэй б гуулагдаһан ушар тон галтагүй. Зарим секци үсөөхэн хүнһөө бүридэнэ, хеэрэлгэ хэрэгсэлнүүд мууса хангагдана.

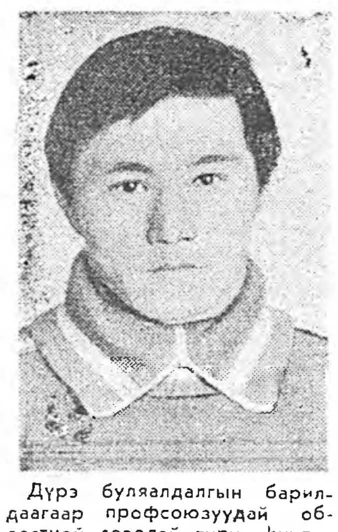
Аяншалгые саашадань х жөөжэ, үргэн олонниитые баадуулхын тула эмхидхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуу шухала. Олоной хабаада тай туристска хэмжээ ябу гануудые үнгэргэхэ, ГТО- комплексын нормонуудые шааха, «СССР-эй турист «Турист» гэһэн значогууд хүртэхын түлөө мүрысөөн дые эмхидхэхэ хэрэгтэй. зическэ культурын кол тивүүдэй, спортклубууд спартакиадануудай прогр мада туризм оруулаг зэргэтэй.

Үйлэдбэриин зарим кол тивүүдтэ «Элүүр энхэ б га» гэһэн нэгэдэмэл сп тивно-аяншалгын клубуу «Бүгэдэнэй элүүрые хамг ха» гэһэн секцинүүдэй эм хэгдэн байгуулагдаһан дэмы бэшэ. Иимэ клуб секцинүүд, кружогууд а шалагшые эдэбхитэй ф культурник болгохо хэр ехэ нүлөө үзүүлхэ бай

(ТАСС)

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

ЗАНШАЛТА НААДАНДА ХАБААДАХАНЬ

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар профсоюзуудай областной соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө нэмэл мүрысөөн Буряадай хүдөө ажахын институдай спортзал соо болобо. Спортын табан бүлгэм болон клубай 80 гаран барилдаашад хабаадажа, хабэ шадалаа туршаһан, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэн байгаа.

Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ түгэсхэлэй мүрысөөндэ спортын мастерта кандидадууд Б. Цырендашиев («Урожай») Ю. Сандаков («Динамо») хоёр уулзаба. Набтарханшье һаа, багжагар хүдэр бэетэй Буряадай хүдөө ажахын институдай студент Бата Цырендашиев хоёр минута соо нюргалдуулан унагаажа, түрүү һуури эзэлбэ. Энэнь залуу барилдаашанай түрүүшын ехэ амжалта гээшэ.

Хүдөө ажахын институдай студент Баяр Дармаев гоё һайхан арга дүрэтэй, мэргэжэл шадабаритай барилдаашан боложо ябаһанаа харуулаа. Хэдэн уулзалгада илалта туйлаад, түгэсхэлэй нааданда тэрэ А. Хабитуевтай («Забайкалец») барилдахадаа, хоёр минутаһаа халта үлүү саг соо 12 балл абажа, 52 килограммай шэгнүүртэн сооһоо шалгарһан байна.

Удаадахи шэгнүүртэ бэлигтэй бэрхэ хэдэн залуу спортсменүүд сугларба. Хахад финалда спортын мастер Буянто Дашибальжировые 3:0 тоотойгоор шүүжэ, спортын мастер Владимир Актинов («Динамо») түгэсхэлэй мүрысөөндэ гараа. Эндэ командынгаа залуу түлөөлэгшэ Аркадий Будаевтай уулзахадаа, В. Актинов мүн лэ иимэ тоотойгоор диилэбэ.

62 килограмм. Эндэ «Динамын» барилдаашад А. Бардаханов, Э. Ивахинов гэгшэд түгэсхэлэй мүрысөөндэ гараһан байна. Александр Бардаханов манай республикын залуу бэлигтэй бэрхэ барилдаашадай нэгэниинь боложо ябаһанаа үшөө дахин элирхэйлэн харуулба. Тиин эндэ спортын мастер аха нүхэртөө дүрэеэ абтажа, 0:3 тоотойгоор шүүгдээд, хоердохи һуурида гараа.

Удаадахи шэгнүүртэ спортын мастерта кандидат Б. Томиргонов бар хүсэтэй, өөрын онсо арга дүрэтэй байжа, спортын мастер Н. Дагаевые 5:3 тоотойгоор илаһан байха юм.

Бусад шэгнүүрнүүдтэ В. Ухнаев, Ю. Гармаев, спортын мастер Н. Бураев, М. Худренов (бултадаа «Урожай» бүлгэмһөө) түрүү һууринуудые эзэлбэ. Тиигэжэ эдэнэр профсоюзуудай областной соведэй шангуудта хүртэхэһөө гадна, «Сельская жизнь» газетын шанда хүртэхын түлөө июниин 17—19-дэ Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэхэ уласхоорондын заншалта долоодохи мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэһэн байна.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: илалта туйлаһан Б. Дармаев.

Б. ПЛУТТЫН фото.

МАРЧУГАЙ ТУЙЛАЛТАНУУД

Ойрын дүрбэ-табан жэлэй турша соо энээнһээ 10 килограммаар үлүү ехэ штанга үргэжэ болохо байна гэжэ эгээл хүндэ шэгнүүртэнэй дунда нёдондо жэлэй декабрь һарада Москвада түлхин үргэлгөөр 260 килограмм абажа, дэлхэйн рекорд тогтооһон 28-тай хүндэ атлет Владимир Марчук тоолоно. Энээнэй шухала үндэһэ һууритай байһаниинь элитэ: һүүлэй жэл хахадай хугасаа соо тус рекорд 4 килограммаар нэмэһэн байна. Марчугай түсэбүүд тодорхой ехэ: «Минии нүхэр, дэлхэйн чемпион Анатолий Писаренкын хоёр дахин үргэлгөөр тогтооһон дэлхэйн рекордые (457,5 килограмм) үлүүлхэ һанаатайб». СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө тэрэл мүрысөөндэ Владимир спортын бүхы түүхэдэхи хоёрдохи үрэ дүн туйлаһан байгаа—450 килограмм.

—Марчук туйлай ехэ арга боломжонуудтай юм,—гэжэ Олимпиин наадануудай хоёр дахин чемпион Леонид Жаботинский хөөрэнэ. — Энэнь нэн түрүүн түлхин үргэлгэдэ хабаатай. Урагшаа бата найдамтайгаар дабшахын тула тэрэ угзаран үргэхэ арга онолоо жэгдэрүүлхэ ёһотой. Энэ жэлдэ ехэ хубилалтанууд болоо. Тэрэ мэргэжэл шадабаряа эрид дээшэлүүлхэһээ гадна, хоёр мүрысөөндэ удаа дараалан үндэр үрэ дүн харуулжа (190 килограмм), һүүлэй үедэ 200 килограммда дүтэлһэн байна.

Һаяар шэнэ амжалта туйлажа шадаха байхаб гэжэ Владимир Марчук тоолоно. «Хэрбээ 200 килограмм дээрэ түлхин үргэлгөөр тогтооһон минии туйлалтые нэмэбэл, айхабтар ехэ үрэ дүн болохо бшуу»,—гэжэ тэрэ хэлэнэ. Июль һарада Москвада болохо СССР-эй арадуудай VIII Спартакиадада дэлхэйн рекорд тогтоохын түлөө Анатолий Писаренкэтэй тулалдахые тэрэ хүсэнэ.

Угзаран үргэлгөөр мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэдэнь, СССР-эй суглуулагдамал командада ородог нүхэдынь Владимир Марчугта ехэ туһа хүргэбэ. Түрүүшээр Олимпиин чемпион Юрий Варданян, һүүлэй үедэ Анатолий Писаренко энэ упражнениие шадамар бэрхээр гүйсэдхэжэ һурахадань, тэрээндэ туһалһан байха юм. «Үнгэрэгшэ намар бидэ ходо ходо сугтаа һорилго бэлэдхэл хээбди. Писаренко намда хэдэн заабари зүбшэл үгөө. Эдэнь мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэдэмни туһалха байна».—гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Угзаран үргэлгые бушуу түргөөр гүйсэдхэхын тула шэгнүүрээ хороохо хүсэлэнтэйб гэжэ Марчук хэлэнэ. Москвада болоһон мүрысөөнэй үедэ тэрэ 148 килограмм шэгнүүртэй байгаа. Теэд 178 сантиметр үндэртэй хүндэ энэмнай үлүү ехэ шэгнүүр гээшэ ааб даа. Урда урдын жэлнүүдэй чемпионууд болохо Леонид Жаботинский гү, али Василий Алексеевһээ хүнгэн байна. Гэбэшье тэрэ иимэ ехэ шэгнүүртэйшье һаа, бушуу түргэн юм. Тэрэ 100 метрые 13 секунда соо гүйдэг, байра дээрэһээ 3 метр харайдаг.

Марчугай харуулһан үрэ дүн хадаа тэрэнэй тогтооһон дэлхэйн хоёрдохи рекорд болоно. 1981 оной май һарада «Хани барисаанай кубогта хүртэхын түлөө» Львовто үнгэргэгдэһэн уласхоорондын мүрысөөндэ тэрэ 257,5 килограмм үргэжэ, Алексеевэй рекордые үлүүлээ һэн. Удаань тэрэ гэмэлтэжэ, хэдэн удаа урагшагүйдэһэн байна.

Дэлхэйн рекордсмен Москвада түмэр замшанай бүлэдэ түрэһэн юм. Гараха түрэхэһөө хойшо зүрхэнэй үбшэнтэйш гэжэ врачнуудай тодорхойлоод, эмшэлхын тула физическэ культура эрхилхэ ёһотойш гэхэдэнь, тэрэ спорттой танилсаа һэн. Тренер Михаил Акопянцын хүтэлбэри доро «Фили» гэдэг спортклубта Марчук 13-тайһаа хойшо хүндэ атлетикэ эрхилдэг.

Удаан саг соо Марчук үндэр үрэ дүнгүүдые харуулжа ядаһан байгаа. Гэбэшье тэрэ һайн үрэ дүнгүүдые туйлаха аргатай гэжэ Акопянц нүхэдтөө ойлгуулжа шадаа һэн. Тэдэнэр һорилгодоо илангаяа хананхатайгаар хандадаг байна. Энэ хадаа хүдэлмэриинь гол ёһонуудай нэгэн мүн. Заримдаа һорилгын үедэ спортсмен 100 тонно хүрэтэр үргэдэг. «Би үнэхөөрөөшье эршэмтэйгээр хүдэлдэгби,—гэжэ дэлхэйн рекордсмен тэмдэглэнэ,—туйлаһан амжалтануудни эршэтэ ажалаймни үрэ дүн болоно». 1980 одон тэрэ СССР-эй чемпион боложо, түрүүшынгээ амжалта туйлаа һэн. Сэхыень хэлэхэдэ, Алексеев Рахманов хоёрой мүрысөөндэ хабаадаагүйшье һаань, тэрэ үндэр үрэ дүн харуулһан байгаа.

Владимир Марчук Москвагай физкультурын институт дүүргэзд, мүнөө диссертаци дээрээ хүдэлжэ байна. Хүндэ шэгнүүрэй атледүүдэй һорилго бэлэдхэлэй гол шухала асуудалнуудта тэрэнэй диссертаци зорюулагданхай.

Юрий ЮРЬЕВ.
(АПН).

ДҮНГҮҮД СОГСОЛОГДОБО

Соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой шанда хүртэхын түлөө үбэлэй спартакиадын дүнгүүд һаяхан согсологдобо. 33 команда спартакиадын мүрысөөнүүдтэ хабаадаһан байгаа. Мэргэн буудалга, шатар, ГТО-гой олон зүйл, санаар урилдаан мүрысөөнэй программада оруулагдаһан байха юм.

ДОСААФ-ай обкомой суглуулагдамал команда мэргэн буудалгаар түрүү һуурида гараба. КПСС-эй обкомой, Зүүн Сибириин соёлой институдай түлөөлэгшэд удаадахи һууринуудые эзэлээ.

Тамаралгын бассейнэй хүдэлмэрилэгшэд санаар урилдалгада онсо шалгарба. Тиихэдэ тэдэнэр ГТО-гой олон зүйлөөр үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ илалта туйлаһан байха юм.

Соёлой институдай шатаршад командаараа илажа, хүгжэмэй училищиин ВЛКСМ-эй обкомой түлөөлэгшэд удаадахи һууринуудта гараба.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр Зүүн Сибириин соёлой институдай суглуулагдамал команда илажа, соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой кубогаар, Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа. Хүгжэмэй училищиин спортсменүүд—хоёрдохи, соёл-гэгээрэлэй училищиин һурагшад болон багшанар гурбадахи һуури эзэлһэн байна. ДОСААФ-ай обкомой, тамаралгын бассейнэй, хүүгэдэй хүгжэмэй 5-дахи һургуулиин һурагшад эрхим зургаанай тоодо оробо.

Хубиин тосоогоор В. Шантуров (ДОСААФ-ай обком) мэргэн буудалгаар түрүү һуури эзэлээ. А. Алексеев (ВЛКСМ-эй обком), В. Сысоев (хүгжэмэй училищи), С. Манжигеев (оперо болон баледэй театр) ба бусад шатарай мүрысөөндэ хюлгэнүүд дээрэ илалта туйлаа. В. Алемасова (тамаралгын бассейн), А. Шнитов (ДОСААФ-ай обком) гэгшэд ГТО-гой олон зүйлэй мүрысөөндэ шалгарһан байха юм.

Илагшад болон шангай һууринуудые эзэлэгшэд соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой кубогуудаар, вымпелнүүдээр, Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаба.

Ж. БАТОМУНКОЕВ.

МОСКВА. Нислэл хотын бүхы районуудта байгуулагдаһан эдир инспекторнүүдэй отрядууд ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдэй ажал ябуулгада ехэ туһаламжа хүргэдэг байна. Тэдэнэй эгээл эрхимүүдынь харгы замаар ябаха дүримүүдээр Москвагай һурагшадай 5-дахи олимпиадын түгэсхэлэй шатада тээсгэн сугларба. Энэ мүрысөөндэ 800 үхибүүд хабаадаба. Тэдэнэй хүн бүхэниинь харгы замай тэмдэгүүд тухай ямаршье асуудалда харюусахаар, гэнэ усалда орогшодто түрүүшын медицинскэ туһаламжа үзүүлхээр бэлэн байгаа һэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: велосипедээр ябаха мүрысөөнэй үедэ.

ТАСС-ай фотохронико.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

Спортлотонуудай майн 28-да үнгэргэгдэһэн 22-дохи тиражай дүнгүүдые Спортлото лотерейн главна управлени согсолбо.

«49-һөө 6-ень таaха спортлото»: 4.142.918 билет ороо. Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (14 карточка) таагшад—3058 түхэриг, дүрбэн номер (952 карточка) тааһан хүнүүд —41 түхэриг, гурбан номер (17015 карточка) таагшад 3 түхэриг абаха байна,

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 3.218343 билет ороо. Табан номер (15 карточка) тааһан хүнүүд—10.000 түхэриг, дүрбэн номер (3589 карточка) таагшад — 83 түхэриг, гурбан номер (103.840 карточка) тааһан хүнүүд 5 түхэриг абаха.

«Спортлотонуудай» 22-дохи тиражай шүүбэринүүд июниин 8-һаа июлиин 8 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Үбһэ хуряалгын хаһа дүтэлбэ» — түрүү бэшэг. «Оройн ургамалнуудай тарилгые эмхитэйгээр түгэсхэжэ, тэжээл бэлэдхэлгэдэ һайнаар бэлдэхэ»—суглуулбари. «Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ой» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Хото городуудые, тосхон һууринуудые болбосон түхэлтэй болгожо, ногооруулая!» —суглуулбари. «Райомнай һалбаран хүгжэхэ»—В. Кургузовой интервью. «Хада уулын саагуур»—Н. Гумеровагай статья. Мал ажал—онсо шухала һалбари. «Һүүйлэдбэрилгые эршэдхэхэ»—Н. Дегтяревой статья. Экономико гаргаша багатай байха ёһотой. «Түмэрэй хаядаһанда эзэн бусаар»—К. Хантановай корреспонденци. Хилын саанаһаа ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Гурбадахи хуудаһанда. «Буряадай баледые тэдэнэр байгуулһан юм».—В. Николаевай статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Хаана орожо һурахаб?»—дээдэ болон дунда һургуулинуудта абаха тухай соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Я бы в рабочие пошел» — телевизионно баримтата фильм. 10.25—СССР-эй арадай артистка М. Биешугэй концерт. 11.30 — «Встреча у высоких снегов» — телевизионно уран һайханай фильм «Начало пути»—1-дэхи сери. 12.45 — Шэнэ һонин. (12.50 час хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35—«80-дахи онуудай коммунистнууд» — баримтата фильм. 16.20 — Ород хэлэн. 16.50—«Бауманайхид» — телевизионно очерк. 17.05 — Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, авиациин генерал-полковник В. Д. Лаврененковтэй һурагшад уулзаха. 17.55 — П. Чайковский». «Темэ ба симфоническа оркестртэ зорюулагдаһан найман вариаци». 18.20—Баскетболоор Европын чемпионат. Эрэшүүл. Түгэсхэлэй бүлэгэй командануудай мүрысөөн. Франциһаа дамжуулагдаха. 19.00 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет». «Гаргаша багатай экономико». СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент П. Г. Бунич телевизор харагшадай асуудалнуудта харюусаха. 19.30 — 1945— Забһарлалга. 19.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо. «Байгал» — мэдээсэлэй программа. Хяагтын район. 20.30 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар).

Москва. 20.50 — «Встреча у высоких снегов» — телевизионно гурбан серитэй уран һайханай фильм. «Трудное время» — 2-дохи сери. 22.00 —«Время». 22.35 — Футболоор Европын чемпионадта хабаадахын түлөө шэлэн абалгын мүрысөөн. Финляндиин ба СССР-эй суглуулагдамал команданууд наадаха. Финляндиһаа дамжуулагдаха. 00.05 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 —Испан хэлэн. 13.30 — «Золотые туфельки» — үхибүүдтэ зорюулагдаһан фильм. (1-дэхи сери). 14.35 — «Дохёогоо угэгты, горнистнууд». 15.20 — «Мой ласковый и нежный зверь»—уран һайханай фильм. 17.05 — Шэнэ һонин. 17.10—19.25 — Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 19.25 — Мелиораторай үдэртэ зорюулагдаһан амаршалга-концерт.

Москва. 20.00 — «Сказка о теердом орехе» — мультфильм. 20.20 — «Дурсалганууд» — фильм-концерт.

Улаан-Үдэ. 20.50 —Соносхолнууд.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» «Рексын уршагта ябадалнууд». 21.15 — Түбэй телевидениин шанда хүртэхын түлөө зүг шэгые тодорхойлхо мүрысөөн». 22.00 — «Время». 22.35 — «Гарантирую жизнь»—уран һайханай фильм. 00.05 — СССР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиадада. Теннис.

ЛАУРЕАДУУД ТОДОРБО

ЛЕНИНГРАД. Бүхэсоюзна XVI кинофестиваль совет кинематографиин туйлалтануудай хадуугдамаар харалга болоо. Ороной бүхы республиканудай экранай уран бэлигтэнэй хабаадаһан һайндэр «Октябрьский» гэжэ концертын ехэ залда баярай оршон байдалда хаагдаба.

Фестивалиин үедэ харуулагдаһан зууһаа дээшэ фильмдэ Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй түүхын сэдьхэл хүдэлгэмэ хуудаһанууд, манай ороной мүнөөдэрэй ажал хэрэгүүд харуулагдаһан байна.

Илагшадай нэрэнүүд соносхогдоо.

Уран һайханай фильмүүдэй бүлэгөөр «Мосфильм» студиин «Частная жизнь», «Ленфильмын» «Влюблен по собственному желанию» болон «Узбекфильмын» «Юность Гения» гэжэ фильмүүдтэ гол шангууд олгогдобо.

Үхибүүдэй болон эдиршүүлэй фильмүүдэй конкурсдо «Мужское воспитание» («Туркменфильм» картинада нэгэдэхи һуури олгогдоо. «Все могло быть иначе» гэжэ фильмын түлөө Молдавиин кинематографистнуудта, М. Горькиин нэрэмжэтэ студиин «Семеро солдатиков» гэжэ лентын авторнуудта хоёрдохи шангууд барюулагдаһан байна.

Мультфильмнүүдэй бүх гөөр «Жил-был пес», «Осе гэжэ фильмүүдые буул «Союзмультфильмын» бү уран бэлигтэн нэгэдэхи ш да хүртөө. Ригын студ «Искатели благополучия» жэ фильм хоёрдохи ш абаба.

Ригын киностудиин «Со вездие стрелков» гэжэ хү мэри эрхим баримтата ф гэжэ нэрлэгдээ. «Не назыв Кызыл-Кума пустыней» һэн фильмые конкурсдо руулһан Узбекистанай бар тата фильмүүдэй автор хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Эрдэм дэлгэрүүлгын ф мүүдэй дундаһаа Украин экранай уран бэлигт «Царапина на льду» фильм нэгэдэхи шан, «Це научфильм» студиин «Ни да не говори «никогда» жэ фильм хоёрдохи шан а һан байна.

Публицистическэ ехэ хатай фильмүүдэй автор режиссерско, авторска, раторска эрхим бүтээл дэйнгөө түлөө жюриин хай шангуудаар тэмдэг дээ. Ленинградай ниитын хинүүд, предприятинууд коллективүүд кинемат фистнуудта шагналнуудые рюулһан байна.

(ТАСС)

САГААН УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика дотонай үүлэгүйшэг байха. Баруун хойноһоо секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 18—23 градус дулаан, хойто районуудта 11—16 градус дулаан байха.

Улаан-Үдэдэмнай шииг нойтон орохогүй. Баруунтаһаа 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 20—22 градус дулаан байха.

Июниин 3—4-нэй үдэрнүүдтэ сэлмэжэ, бүрхэжэ байха. Шииг нойтон орохогүй. Һүниндөө зарим районуудта хюруу унаха. Үдэртөө 20—25 градус дулаан байха.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат —2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86 советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2—60—91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие—2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли, г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-01493. Заказ № 128. Индекс 04649.